

57. Yılında Endonezya'daki Soykırımın Saklı Kalan Gerçeği: “Demokratik Hür Dünyanın” Komünist Kıyımı – MADE IN GERMANY

Editör Notu: Okumakta olduğunuz makale araştırmacı ve tarihçi yazar Emrah Cilasun tarafından uzun bir çalışmanın ardından kaleme alınmıştır. Emrah Cilasun, aynı zamanda Redfish adlı bağımsız medya tarafından gerçekleştirilen [“Endonezya'daki 1965 Soykırımı; Almanya'nın Komünizme Karşı Bilinmeyen Savaşı”](#) adlı belgesel çalışmanın da emek verenleri arasındadır. Gerek bu belgesel ve özellikle de Emrah Cilasun'un okumakta olduğunuz yazısı bir kaç açıdan oldukça önemlidir. Birincisi, dünyanın herhangi bir yerinde emperyalistleri rahatsız edecek bir gelişme olduğunda, emperyalist gerici dünyanın bu gelişmeyi bastırmak için hiçbir sınır tanımadığını bir kez daha ve çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir. İkinci husus ise Endonezya Komünist Partisi'nin (PKI) ağır siyasi hataları bizlere “siyasi çizginin doğruluğu ya da yanlışlığının tayin edici” olduğu hakikatini bir kere daha göstermektedir. Endonezya Komünist Partisi'nin önderliğinin eklektik çizgisi, bir yandan devrimci Marksizm'den -yani dönemi itibariyle Maoizm'den- etkilenirken, diğer yandan ise revizyonizme bulaşmış fikirleri, hatalı devlet tahlilleri, dar milliyetçi bakış açıları ve dine güzellemeler yaparak “İslam ile komünizm arasında” bağ kurma çabaları, ekonomizmin ve popülist epistemolojinin -verili bir anda halk kitleleri tarafından düşünülen, kabul gören şeyin hakikat ya da hakikate en yakın olduğu fikri- bir çok versiyonunu dünya görüşünde barındırmaları çıplak bir şekilde gözler önüne sermektedir. Yine son olarak parlamentarizmin temel ve esas mücadele biçimini aldığı bir örgütlenme modelinin -gününüz açısından her tür legalist ve kimlik siyasetçiliği moda akımlarını bununla birlikte düşünmek gerekir-, Mao'nun tabiriyle “devrim işi akşam yemeği değildir” temel ve stratejik yönelimini anlamadığı gibi gerçek bir devrim hareketinin inşası ve gerçek bir devrimin muzaffer kılınabilmesinde bariz ve güçlü engelleri oluşturmakta olduğunu görmekteyiz.

Gerek geçmiş sosyalizm deneyimleri gerekse geçmiş devrimci mücadele deneyimleri üzerine daha fazla çalışmak, dersler çıkarmak önemlidir. Bu tür çalışmaları daha

fazla teşvik etmeli ve onlardan daha fazla öğrenebilmeyiz. Tarihimize yönelik tüm hakikatler, olumlu ve olumsuz tecrübeler ve evet büyük yenilgiler bizlerin komünizme doğru gitmemizde yardımcı olabilir.

Emrah Cilasun

Tarih, 1976

Yer, İstanbul/Cihangir.

Şairin tabiriyle “küçüktüm, küçücüktüm”.

Ama oldum olası merakımı yaşımdan büyük meseleler çekiyordu.

O meseleleri içeren literatür ise oturma odamızdaki büyük kütüphanede konuşlanmıştı.

İşte bir gün o kütüphanenin raflarında gezinirken, küçük parmaklarıma incecik bir kitap takılmıştı.

Kızıl bir yıldız çekmişti Türkiz rengin üzerinde, dikkatimi...

Büyük bir ciddiyetle okumaya çalıştığım ve tabii ki anlamadığım kitabın kapağında hayal meyal bir de “Endonezya” adının geçtiğini hatırlıyorum. [\[1\]](#)

Tarih, 1995

Yer, Endonezya/ Yogyakarta.

Zaman ne çabuk geçiyor.

1978’de on iki yaşında geldiğim Almanya’da, kendimi bir anda Türkiyeli devrimcilerin arasında bulmuştum.

Mao Zedung’un, sosyalist Kızıl Çin’in Türkiye’deki eşsiz savuncusu, 1973’te hunharca katledilen İbrahim Kaypakkaya’nın ekolünden abilerin ve ablaların devrimci coşkusu beni de

sarmıştı.

On dört yaşındayken aktif başladığım devrimciliğin düşün dünyası, 90'lara vardığımda "zamanın ruhuna" inat; ters istikamette ilerlemeye devam ediyordu.

Mesela dünya alem, emperyalist düşünür Francis Fukuyama'nın başyapıtı *Tarihin Sonu*'nun, Gorbaçov'un *Glasnost* ve *Perstroyka*'sının, Stphane Courtois gibi döneklerin *Komünizmin Kara Kitabı*'nın etkisiyle yeni bir vaazın peşine takılırken; ben yolumun düştüğü Endonezya'da, otuz sene evvel komünistlere karşı yapılmış soykırımın izlerini sürmeye koyulmuştum.

Fakat ne var ki, Yogyakarta'da bana mihmandarlık ve çevirmenlik yapması için anlaştığım genç niversiteli; Cava adasının kuş uçmaz kervan geçmez köylerinde, soykırımın acısını, göz yaşını ve korkusunu yaşamış köylüleri görünce, anlaşılır nedenlerle beni derhal yüz üstü bırakmıştı.

Soykırımın baş sorumlusu, kötü ünlü kasap, eski General Suharto hala iktidardaydı ve kısa süre zarfında soykırımın tanıklarının bulmak, hayatlarını tehlikeye atmadan onlarla konuşmak oldukça zordu. Hele hele tüm bu zorluklar içerisinde röportajları organize etmesini ve çevirmesini, kendi lekesinin tarihinden bi haber genç mihmandarımdan beklemek kendisine bir hayli fazla gelmişti.

Böylece iki aya varan Endonezya maceram hüsranla sonuçlanmıştı.

Tarih, 2015

Yer, Frankfurt am Main.

Her sene katıldığım Frankfurt Kitap Fuarı'nın bu seneki konuk lkesi Endonezya.

Ve ne ilginçtir ki bu yıl, aynı zamanda komünistlere karşı

Endonezya’da yapılan soykırımın da 50. yılı.

Dünyanın dört bir yanından gelmiş, irili ufaklı binlerce yayıncının astronomik rakamlar karşılığında kitaplarını koca koca salonlarda sergilediği, ıslıl ıslıl, rengarenk bu fuarda iki Endonezya var.

Biri, bakanıyla, elçisiyle kendisini turizmle edebiyat arasında bir yerlerde pazarlamaya çalışan, görünürdeki resmi Endonezya. Diğeri ise; o kocaman salonlardan birinin kuytu köşesinde, birkaç insan hakları aktivisti ve soykırımdan kurtulmuş kurbanıyla, fuar ziyaretçilerini 1965’deki soykırımdan haberdar etmek isteyen resmi olmayan Endonezya.

Aslında yazarından, yayıncısına, ajansından dağıtımcısına kadar bütün bir kitap dünyasının ticari kaygı ve telif haklarının peşinden koştuğu, gün boyu yapılan etkinliklerde ise “Demokrasi”, “çok seslilik”, “tartışma kültürü” gibi kavramların havada uçuştığı, akşamları ise fuara katılan kurum ve kuruluşların bohem partilerinde su gibi akan alkolün perdelediği, vaktiyle Bertolt Brecht’in dile getirdiği yalın bir gerçek var:

“Kapitalizme karşı olmadan faşizme karşı olanlar; danayı kesmeden onun etini yemek isteyen insanlara benzer. Danayı yemek isterler ama kan görmeyi sevmezler. Kasap eti tartmadan önce ellerini yıkarsa tatmin olurlar. Barbarlığı ortaya çıkaran mülk ilişkilerine karşı değillerdir, yalnızca barbarlığa karşıdır. Barbarlığa karşı seslerini yükseltirler, hem de bunu aynı mülkiyet ilişkilerinin yayıldığı ancak kasapların eti tartmadan önce ellerini yıkadığı ülkelerde yaparlar.” [\[2\]](#)

Özellikle Brecht’in sözlerini burada aktarıyorum zira, fuardan kısa bir süre evvel seyrettiğim, Joshua Oppenheimer’in Endonezya’da komünistlere karşı yapılan soykırımı anlatan ve insanı can evinden vuran sarsıcı iki belgeseli –*The Act of Killing* (2012), *The Look of Silence* (2014)- aklıma gelmekte.

Faşist Nazi Almanya'sında –ve daha birçok yerde- bile, son derece istisnai anlarda, faillerin işledikleri suçları dillerinin ucuyla gönülsüz kabul ettikleri düşünülecek olunursa, Alman-Yahudi köklere sahip Oppenheimer, takdir edilesi büyük bir beceriyle mesela *The Act of Killing*'de, soykırımın faillerine işledikleri suçları tek tek anlattırmakla kalmamış aynı zamanda *The Look of Silence*'da da soykırımın kurbanıyla failini karşı karşıya getirmeyi başarmışdı.

Soykırımın ellinci yılında, Endonezya'nın misafir ülke olduğu 2015 yılındaki Frankfurt Kitap Fuarı'nın merkezinde ana konu: failleriyle, azmettiricileriyle, suç ortaklarıyla ve kurbanlarıyla elli yıldır üzerinde konuşulmayan bu SOYKIRIM olmalıydı.

Ama “özgür Batı” ve onun “evrensel değerleri” açısından bakıldığında komünizmle alakalı olduğu için 2-3 milyon insanın katli sadece tali bir konu olabilirdi. Zira Brecht'in sözlerinden hareketle, danayı yemiş olanlar şimdi geri dönüp akan kanı görmek istemiyorlardı.

Mübalağa ettiğimi mi sanıyorsunuz?

Tarih, 2020.

Yer, Almanya/Berlin.

Arşiv araştırmacılığımı bilen ve güvenen alternatif-sol bir medya kuruluşundan (*Redfish Media*) meslektaşlarım Endonezya'da komünistlere karşı yapılan soykırımı ve Federal Almanya'nın bu soykırıma verdiği desteği anlatan bir belgeselde yer almamı teklif ettikleri zaman, çocukluğumda başlayan Endonezya macerasının da sürpriz bir şekilde sonuna gelmiş bulunduğumu sevinçle fark ettim.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Dışişleri Bakanlığı'nın

Siyasal Arşiv’inde, büyük bir tutkuyla incelediğim yüze yakın dosya içerisinden bulup çıkardığım bin sayfaya yakın belgenin, en önemlileri (şimdi ne mutlu bana ki) kamuoyunun hizmetine sunulmakta.

Araştırmam sonucu bulduğum belgelerin bende bıraktığı kimi izlenimi burada okuyucu ile paylaşmadan edemeyeceğim.

50’lerin sonu 60’ların başından itibaren büyük ölçüde Federal Almanya ile Endonezya arasındaki siyasi, iktisadi, askeri ve diplomatik ilişkileri barındıran belgeleri incelediğimde, her şeyden evvel beni hayrete düşüren ilk husus; 2. Dünya Savaşı’ndan mağlup çıkan Almanya’nın nasıl olur da bu kadar kısa sürede Endonezya örneğinde olduğu gibi bol keseden, bonkörce kredi dağıtabildiğidir. İzlediğimiz belgesellerde, 1945’de moloz yığınlarından geçilmeyen Almanya’ya ne olmuştur da bu kadar kısa sürede üçüncü dünyaya “para dağıtır” hale gelmiştir? Tüm bunların çokca gurur duyulan “Moloz yığınları kadınlarına” veya “Alman disiplinine” borçlu olunamayacağı çok açıktır.

Beni hayrete düşürülen diğer bir husus ise Federal Almanya’nın 1949’da kurulurken büyük “tamtam” ile “Nazizm’den arındırma” kampanyalarının aslında ne kadar da içi boş bir söylem olduğunu görmektir. Belgelerinde ispatladığı gibi 1960-70 arası Federal Almanya’nın Cakarta’ya tayin ettiği büyükelçilerin kariyerleri “kahverengi” bir geçmişe dayansa da Bonn, bu gerçeği her seferinde reddedecekti.

Tabii ki “Soğuş Savaş” yıllarının bütün izlerini taşıyan Bonn-Cakarta ilişkilerinin belgeleri kuvvetli bir şekilde maddenin hareket haline yani çelişki(ler)ye işaret etmektedir.

Yani?

Yani, belgeler dikkatlice incelendiğinde her şey düz bir çizgiden ibaret değildi. Cakarta bahsinde evet Washington-

Londra-Paris-Bonn arasında birlik olduğu kadar bir iç mücadeleye söz konusuydu. Keza ne Bonn ne de Cakarta kendi içerisinde homojen değillerdi. Her iki başşehrin aralarındaki ilişkiye dair kendi içlerinde de bir yandan birlik ama diğer yandan çelişkiler mevcuttu ama tartışmasız bir konuda –27 Eylül 1966’da, ABD Başkanı Johnson’un Federal Şansölye Erhard’a söylediğı sözlerden hareketle- hepsi birleşiyordu: Komünizme karşı omuz omuza!

Sonuç, Güney Doğu Asya’da ABD ve müttefiklerinin siyasi ve iktisadi çıkarları için Endonezya’da 1965’te başlayıp 70’lerin başına kadar komünistlere karşı sürece kanlı bir süre avı ve 2-3 milyon insanın hayatına mal olacak bir soykırımdı. Azmettiricileri, suç ortakları ve failleri nezdinde o denli başarılıydı ki, bir “model” olarak dünyanın bir başka kıtasında, Latin Amerika’da derhal pratiğe uygulanacak ve 11 Eylül 1973’de Şili’de yapılacak kanlı darbenin kod adı: “Operasyon Cakarta” olacaktı. Tabii tüm bunlar Hannah Ahrendt’in, “Komünizm olmasaydı faşizm olmazdı. Her ikisi de totaliterizmdir. Yaşasın ABD demokrasisi” vaazlarına paralel, ABD’nin, Güney Doğu Asya’yı B-52 uçaklarından atılan Napalm ve Agent Orange bombalarıyla dövdüğü tarihsel moment de gerçekleşecekti.

Parçası olmaktan gurur duyduğum bu belgesel çalışması işte tüm bu tarihsel momentin merkezinde, “uygar dünyanın” bize unutturmaya çalıştığı, daha neredeyse dün yaşanmış bir soykırımın üzerindeki sis perdesini sadece kaldırmakla kalmıyor aynı zamanda –kimilerinin hoşuna gitmese de- “refahını” tattığımız kapitalist emperyalizmin nereden beslendiğini de göstermiş oluyor.

Bu durumda insan Bertolt Brecht’in sözlerini hatırlamadan edemiyor: *“Kapitalizme karşı olmadan faşizme karşı olanlar; danayı kesmeden onun etini yemek isteyen insanlara benzer. Danayı yemek isterler ama kan görmeyi sevmezler.”*

BATI’DA ANA AKIM MEDYA’NIN GÖRMEK İSTEMEDİĞİ BİR SOYKIRIM

1 Ekim 1965'te General Hacı Muhammed Suharto (8 Haziran 1921 – 27 Ocak 2008) liderliğinde askeri bir cunta, Cakarta'da Devlet Başkanı Ahmet Sukarno'yu (6 Haziran 1901 – 21 Haziran 1970) kontrpiyede bırakacak bir darbe ile iktidarı ele geçirdi.

Darbeciler, Sukarno hükümetinin legal ortağı, 3 milyon üyeli, dünyanın üçüncü büyük komünist partisi Endonezya Komünist Partisi'ni (PKI) ve ona doğrudan bağlı ya da dolaylı olarak ilişkide bulunan tüm kurum ve kuruluşları yasaklayıp, lağvettiler.

Darbeciler, bununla da yetinmeyip, 1 Ekim 1965'ten 1970'lerin başına kadarki süre zarfında, komünist partisinin merkezi ve yerel önderlerinin yanı sıra tüm üyelerini ve sempatizanlarını, komünist partisi ile ilişkilendirdikleri bütün ilerici insanları ya konsantrasyon kamplarına kapattılar ya da sistematik olarak katlettiler. Katledilen insan sayısı, Endonezya Silahlı Kuvvetleri'nin Özel Kuvvetler'ine bağlı "Ordu Öncü Alayı" komutanı Sarwo Edhie'ye (25 Temmuz 1925 – 9 Kasım 1989) göre, "iki ila üç milyondur." [\[3\]](#)

Şaşırdınız mı?

Tabii ki "Özgür Dünya" da, Sovyet Birliği'nde "Gulag", Çin Kültür Devrimi'nde Kızıl Muhafız "terörü", Komboçya'da "Ölüm Tarlaları"ndan bahseden ana akım Batı medyasının konusu değildir Endonezya'da komünistlerin katledilmiş olması...

Hele hele kimin umrundadır ABD'nin orkestrasyonunda Federal Almanya'nın da başından beri bu soykırımdan haberdar olması? Kimin umrundadır, soykırımın devam ettiği 66, 67, 68, 69 yıllarında Endonezya devleti ve ordusunun Federal Almanya tarafından destek görmesi?

Endonezya'daki bu soykırımın 57. yılı vesilesiyle Federal Dışişleri Bakanlığı'nın Siyasal Arşiv'inde yaptığım araştırma sonucu Federal Almanya'nın, başından beri Endonezya'da olup bitenden haberdar olduğunu kanıtlamış bulunmaktayım.

Gün ışığına çıkan belgeler, Bonn'daki kravatlı masabaşı faillerinin, Jakarta'daki eli kanlı generalleri canla başla, siyasi, iktisadi, askeri ve istihbari olarak da desteklediklerini göstermektedir.

Ne dersiniz, abartıyor muyum?

0 halde gelin, Siyasal Arşiv'in kimi belgeleri arasında kısa bir yolculuğa çıkalım...

Ama tabii yolculuk öncesi evvela Endonezya yakın tarihini özetin özeti şöyle bir hatırlayalım.

TARİHSEL ARKA PLAN: SÖMÜRGE YILLARI

Endonezya Hint ve Pasifik Okyanusları arasında, Güneydoğu Asya ve Okyanusya'da toprakları bulunan bir ülke. 17 binden fazla adadan oluşan Endonezya, 270 milyon civarında nüfusuyla dünyanın en kalabalık dördüncü ülkesi.

Geçmişinde Portekiz, Fransa ve Britanya'nın kısa sürelerle hakimiyet sağladığı Endonezya'da, Hollanda 350 yıl boyunca önde gelen sömürgeci güç oldu.

Endonezya 1945'te II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte bağımsızlık ilan etti. Ancak Hollandalılar bu ilanı tanımadılar.

1900'lü senelerin başlarından itibaren gün geçtikçe anti-emperyalist fikirlerin kuvvetlenmesi sonucu Hollanda sömürgeciliğine karşı, milliyetçilik ve bağımsızlık mücadelesi fiilen başladı. Bu mücadelenin önde gelen liderlerinden Ahmed Sukarno 1927'de kurulan Milliyetçi Partinin başkanı oldu. Milliyetçilik ve bağımsızlık hareketlerini yatıştırmak ve sömürgeciliğini devam ettirmek için Hollanda yerli halka idarede kısmen iştirak hakkı tanıdı.

Fakat bağımsızlık isteyen milli güçler çok kanlı bir şekilde bastırıldı. Milli güçlerin liderlerinden Ahmed Sukarno ve arkadaşları yakalanarak 1933'ten 1942'ye kadar sürecektür sürgüne

gönderildiler.

İkinci Dünya Savaşında Japonya, Endonezya'yı işgal etti. Japonya ülke halkının Hollanda'ya karşı verdiği bağımsızlık mücadelesini güya destekledi. Bu ortamda Tokyo, toprak ağalarının, ticaret burjuvazisinin ve Müslümanlığın hakim olduğu Endonezya toplumunda hatırı sayılır söz sahibi olan İslamcı güçlerin desteğini alan Ahmed Sukarno gibi milliyetçi önderlerin hükümet kurmalarına da müsaade etti.

BAĞIMSIZLIK ve ENDONEZYA KOMÜNİST PARTİSİ

17 Ağustos 1945'te Japonların yenilgisini fırsat bilen Sukarno önderliğindeki milliyetçi güçler ülkenin bağımsızlığını ilan ettiler. Başlangıçta ülkenin adı "Endonezya Birleşik Devletleri"yken 1950'de "Endonezya Cumhuriyeti" olarak değiştirildi.

Öte yandan Hollandalı sosyalist Henk Sneevliet tarafından 1914'te, Indische Sociaal-Democratische Vereeniging, ISDV (Endonezya Sosyal-Demokrat Birliği) adıyla kurulan ve daha sonra 1924'te Partai Komunis Indonesia (PKI) adını alacak olan Endonezya Komünist Partisi, II. Dünya Savaşından sonra Japon işgalinin ardından siyaset sahnesine tekrar aktif olarak çıktı.

Hollanda'dan bağımsızlığın alınması için yoğun faaliyet gösteren, vaktiyle Japon işgaline karşı birçok gerilla direnişi örgütleyen komünistler, ulusal lider Sukarno'yu düşündürmekteydiler. Sukarno, kendi konumunu tehdit eder gördüğü komünistlerden kurtulmak için bahane aramaktaydı. Ayrıca bağımsızlık isteyen muhafazakar kuvvetler ve ABD başta olmak üzere Sovyetler Birliği karşıtı Batılı ülkeler tarafından da komünistlerin güçlü varlığı rahatsız ediciydi.

1948 yılında imzalanan Renville Anlaşması sonucu silah bırakan bazı komünist gerillaların varlığı Endonezya'daki sağcı çevreleri ve güçleri rahatlatacak ve saldırıya geçmeye teşvik edecekti. Bazı silah birkamayan gerilla birlikleri imha

edilecekti. Ordu istihbaratının iddialarına göre Endonezya Sovyet Cumhuriyeti peşinde olan komünistler bir ayaklanma hazırlığı içerisindeydiler. İddiaları reddeden PKI kamuoyunu sükunete çağırsa da komünistlere karşı 31 Mart 1948’de yeni bir bastırma harekatı başladı. Bu sefer başta parti liderlerinden Musso olmak üzere, binlerce parti militanı öldürüldü ve 36.000 kişi tutuklandı.

1950’li yıllarda PKI, Dipa Nusantara Aidit liderliğinde Endonezya cumhurbaşkanı Sukarno yönetiminin sömürgeciliğe ve Batıya karşı ulusal tutumunu desteklemeye başladı. Aidit liderliğinde PKI gittikçe büyüyecek, 1950 yılında 5.000 olan üye sayısı 1954 yılında 165.000’e çıkacak, 1959 yılında ise rekor bir seviyeye, 1.5 milyona ulaşacaktı.

PKI, 1956’da Sovyetler Birliği Komünist Partisi’nin 20. Kongre’siyle birlikte Uluslararası Komünist Hareket’te baş gösteren ayrışım ve saflaşmada, Çin Komünist Partisi ve Mao’nun yanında yer alacaktı.[\[4\]](#)

BAĞLANTISIZLAR HAREKETİ, BANDUNG KONFERANSI

Dünyanın başka yerlerinde olduğu gibi Endonezya’da da siyasi çelişkilere asıl rengini veren itici güç enternasyonal arena olmuştu. 1950’lerin ortasına gelindiğinde, II. Dünya Savaşı sonrası dünya arenasını belirleyen üç ana kuvvet mevcuttu:

İlkin bir tarafta ABD ve onun Batılı müttefiklerinin oluşturduğu “Özgür Dünya” (Asya ve Pasifik’te bu bloğun önde gelen güçleri Pakistan, Hindistan, Japonya, Filipinler, Avustralya ve Yeni Zelanda’ydı), öte yanda SSCB’nin başını çektiği Doğu Avrupa’daki Demokratik Halk Cumhuriyetleri’yle ve Asya’da Çin Halk Cumhuriyeti ile birlikte oluşan Sosyalist Blok. Bu iki bloğun dışında kalmayı tercih eden bir üçüncü kuvvet daha vardı. Bu da keza II. Dünya Savaşı’nda sayıları hiç de azımsanmayacak boyutlara varan Afrika ve Asya’da bağımsızlıklarını ilan etmiş eski sömürge ülkelerdi. Bu ülkelerin yöneticileri, aralarındaki nüanslara rağmen mealen

şu ortak özelliğe sahiptiler: “Kapitalist üretim ilişkilerine evet ama yabancı askeri boyunduruğa hayır.” Daha sonra “Bağılantısızlar” adını alacak olan bu ülkeler 1955’te Ahmet Sukarno’nun öncülüğünde Endonezya’nın Bandung şehrinde bir araya gelecekti.

Sukarno, bir yanda “Bağılantısızlar”ın liderliğine soyunmakta bir yanda Kızıl Çin ve SSCB’ye yakınlaşmakta ama öte yanda ise Batı bloğuna mensup ülkelere krediler almaya da devam etmekteydi. Pragmatizmi ve oportünizmi ile bir hayli ünlü olan Sukarno çoktan ABD’nin radarına girmişti. Hindi Çin’inde Fransa’nın ağır yenilgi aldığı bir ortamda, ABD’nin gözü Vietnam üzerindeyken, Washington ve müttefikleri sıçrama tahtası konumundaki Endonezya’nın Sukarno pragmatizmine müsamaha gösteremez, “başına buyruk” hareket etmesine göz yumamazdı. Zira onlar açısından Endonezya öteden beri önemli bir hedefti.

Daha 1953’te ABD başkanı Eisenhower “Vietnam’da Fransa’yı desteklemek için masraf etmek Endonezya üzerindeki denetimi korumanın en ucuz yoludur” diyordu. Ama bir yıl sonra Fransa’nın yenilgisi kesinleşince bu sefer ABD için önce Endonezya’yı sağlama almak için Vietnam’ı bizzat durdurmak öncelik kazanacaktı.

İşte bu ortamda PKI, Sukarno’nun güdümlü demokrasi planlarını savunmuş ve onun aktif bir destekçisi olmuştu. 1955 seçimlerinde PKI oyların %16’sını almıştı. 257 koltuklu mecliste 39 vekillik, 514 koltuklu senatoda ise 80 vekillik artık PKI’nindi.

Şubat 1958’de Endonezya ordusu içerisindeki ABD yanlısı generaller ve sağcı partiler darbe girişiminde bulundular. Sumatra ve Sulawesi’de iktidarı ele geçiren güçler Endonezya Cumhuriyeti Devrimci Hükümetinin kurulduğunu ilan ederken komünistleri tutuklamaya ve öldürmeye başladılar. PKI ise darbenin boşa çıkartılması için Sukarno yönetiminin yanında yer aldı ve sonunda darbe bastırıldı. Ağustos 1959’da ise

ordunun PKI kongresinin toplanmasını engelleme girişimi başarısız oldu.

Tüm bu süre zarfında devlet başkanı Sukarno'nun amentüsünü **"Nasakom"** sloganı belirliyordu. Yani, Nasionalisme (Milliyetçilik), Agama (Din), Komunisme (Komünizm). Pek tabii, Sukarno'nun pragmatizmini ve oportünizmini temsil eden bu slogan 1965'e kadar yaşanacak olan ulusal ve uluslararası çelişkilerin üzerini örtmeye yetmeyecekti.

Kuşkusuz Endonezya toplumunu derinden sarsacak ve nihayetinde son derece kanlı bir biçimde infilak edecek olan bu çelişkiler, linear değil bilakis çok daha kompleks bir şekilde gelişecekti.

Dış politika da Endonezya'nın bu süre zarfında tayin edici çelişkisini, Westirian-Batı Gine sorunu belirlemekteydi. Endonezya bahsi geçen adaların kendisine ait olduğunu söylerken, Batı bloğunun önemli bir unsuru olan Hollanda da sömürgecelikten kalma "haklarında" ısrar etmekteydi. Batı bloğu açısından "yayılmacılık", Doğu bloğu açısından ise "sömürgeciliğe karşı mücadele" olarak adlandırılacak Batı Gine sorunu özgülünde Endonezya, **ilkın**, Çin'e ve özellikle de Sovyetler Birliği'ne yanaşacaktı. 1954'ten itibaren Endonezya-SSCB ilişkilerinde bir "Aşk Baharı" yaşanacak ve hatta 1955-1965 arası SSCB paralarının en fazla aktığı ülkelerden biri Mısır diğeri ise Endonezya olacak ve Cakarta bu paraların büyük bir kısmını SSCB'den alacağı askeri mühimmata yatırıracaktı.

Bir başka çelişki ise hızla büyümekte olan nüfus ve merkez konumundaki Java Adası'yla kenar/çevre adalar arsında baş gösteren ekonomik dengesizlik ve tüm bunların beraberinde getirdiği huzursuzluklardı. 1950'de 80 milyon olan nüfus 1961'e gelindiğinde neredeyse 100 milyonu buluyordu. Bu devasa nüfusun beslenmesi sorunu, Sumatra, Sulawesi ve Molukken adalarında merkezi Java Adası'nın üstten buyrukluğuna karşı biriken öfkenin patlamasına neden olmuştu. Söz konusu durum

Endonezya'nın toprak bütünlüğünü tehdit etmekteydi. Batı Java başta olmak üzere kenar/çevre adalarda aşırı İslamcı gruplar da dahil olmak üzere çeşitli grupların önderliğinde ayaklanmalar baş göstermekteydi. 1958'de ABD, İngiliz ve Avustralya'nın lojistik desteğini alan Sumatra adasındaki askerlerin ayaklanması Sukarno'ya sadık kalan ordu tarafından bastırıldı. Bu durum Sukarno'nun Batı'ya daha fazla güvenmemesine ve Moskova'ya yakınlaşmasına neden oldu.

1963'te "ilelebet devlet başkanı" ilan edilen, Sukarno, Batı ile Doğu blokları arasında yaşadığı keskin gelgitleri, ülke içerisinde de ordu ile komünistler arasında yaşamaktaydı. Sukarno aynı anda hem ordu ile komünistlere gözdağı vermekte hem de orduya, 1962'de iki milyon üyeye varan gücüyle PKI üzerinden adeta parmak sallamaktaydı.

Bu arada Cakarta'yı, Moskova ve Pekin'in etkisinden kurtarmak umuduyla Washington'daki Kenndy hükümeti, New York Anlaşması için Hollanda ve Endonezya'yı 1962'de bir araya getirdi ve Batı Gine sorunun "çözümünde" ağırlığını Cakarta'dan yana kullandı.

1963'te Sukarno, dış politikada arkasına aldığı bu rüzgarla, Singapur, Kuzey Batı Borneo, Kuzey Borneo, Brunay ve Malaya'nın Malezya Federasyonu adı altında, bir İngiliz "yeni sömürgecilik" projesi olarak gerçekleşmesine şiddetle karşı çıkmaya başladı. İşte tam burada ülke içerisinde birbirlerine karşı kullandığı iki gücü, ordu ve komünistleri, Endonezya'nın "milli çıkarları" bahsinde (farklı sebeplerden ötürü dahi olsa) bir araya getirmeyi başardı.

Fakat Malezya Federasyonu bahsinde yaşanan, İngiltere ve haliyle onun Batılı müttefiklerinin bir tarafı oluşturdıkları çelişki Cakarta'nın tekrardan Pekin'e yanaşmasına neden oldu. Zira, Malezya, Tayland, Güney Vietnam, Filipinler, Tayvan, Güney Kore ve Japonya'dan oluşan bir "Anglo Amerikan Kuşağı"ndan Pekin de son derece rahatsızdı. Bu şartlar altında Sukarno'nun radikal değişiklikler içeren dış politikası

1965'te Endonezya'nın, Birleşmiş Milletler üyeliğinden çıkmasıyla ve "Cakarta-Hanoi-Pekin-Pyongyang Aksı"nın ilanıyla doruk noktasına ulaşacaktı.

Bir yandan hem Batı kapitalizminin üretim ilişkileriyle, hem geleneksel, dini, kültürel ve feodal değerlerle, hem de tüm bunları muhafaza etmekle yükümlü bir silahlı güçle (Endonezya Silahlı Kuvvetleri) bir arada yaşamak isteyen ama aynı zamanda "bağımsızlığını" Batı'ya kaptırmamak için, güçler dengesini gözeterek, öte yandan komünist dünya ve onun Endonezya'daki temsilcisi PKI ile bir arada yaşamak isteyen Sukarno Politikası en geç 1 Ekim 1965 günü dramatik bir biçimde çöktü.

"ALLAH'IN LÜTFU" BİR DARBENİN YOL VERDİĞİ "KURTARICI" DARBE

30 Eylül 1965'te, Başkanlık Sarayı'nın Muhafız Alayı komutanı olan Yarbay Untung liderliğindeki darbeciler Sukarno'nun devlet başkanlığını korumak ve kollamak amacıyla devlet radyosunu ele geçirip, Devrim Konseyi adına yönetime el koymakla kalmadılar, aynı zamanda 30 Eylül'ü 1 Ekim'e bağlayan gece, Endonezya Silahlı Kuvvetleri'nin önde gelen 6 generalini de infaz ettiler. İnfaz edilecekler arasında bulunan ama son anda darbecilerin elinden kaçmayı başaran yedinci general, Savuma Bakanı, General Nasution'du. 1 Ekim'de, saat 09-10 arasında başkent Cakarta'dan yaklaşık on kilometre uzaklıkta olan Halim Havva Üssü'nde, Sukarno ile yapılan pazarlıkların sonuç vermemiş olması darbecilerin yenildiğinin habercisiydi. Darbecilere karşı "kurtarıcı" darbe ise Batılı gözlemcilerin, "Özgür Dünya'nın Değerleri"nin Endonezya'daki güçlü garantörü olarak gördükleri Nasution'dan değil, o ana kadar adı sanı duyulmamış bir başka generalden, General Suharto'dan gelecekti. Evvela devlet başkanı Sukarno'nun yetkileri daraltılacak, sonra da en geç 12 Mart 1967'de görevinden azledilecekti. "Kurtarıcı" darbenin lideri General Suharto ise 1998'e kadar, yani 31 sene iktidarda kalacaktı. Ona bu fırsatı, "resmi versiyona" göre ardında Pekin ve PKI'nin olduğu darbe verecekti.

Son yıllarda açılan CIA belgeleri ise 1 Ekim'deki Suharto darbesinin, Batı bloğunca, özellikle de ABD tarafından desteklendiğini belgelemektedir. Her halükarda 30 Eylül ila 1 Ekim 1965 gecesi Cakarta'da yaşananlar –Endonezya'ya kilometrelerce uzaklıkta olsa da, geçmişte (belki bugün dahi) bir takım siyasi ve dini benzerlikleri barındıran- Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, kendisine karşı 2016'da yapılan bir darbe girişiminine dair söylediklerini hatırlatmakta: “Bu darbe Allah'ın bir lütfü.”

Endonezya'da 1 Ekim 1965'te yapılan “kurtarıcı” darbenin ardında ABD'nin ve onun istihbarat örgütü CIA'nın ne denli parmağının olduğuna dair bilgimiz bugün, 70'lere, 80'lere, 90'lara ve 2000'li yıllara nazaran – kısmen açılan kimi ABD arşivleri ve yapılan bir dizi akademik, bilimsel çalışma sayesinde- artık biraz daha ileri bir boyutta fakat aynı şeyi Endonezya'daki soykırımı destekleyen diğer Batılı devletler için söylemek bir hayli zor.

FEDERAL ALMANYA-ENDONEZYA İLİŞKİLERİ ve ŞAŞIRTICI SAYILAR

Örneğin Federal Almanya'da –evet, arşivler büyük oranda açılmış olmakla birlikte- bu konuda yapılan çalışmalar bir elin beş parmağı kadar hem az hem de “tarafsızlık” adı altında oldukça taraflı. Bu taraflılığın iki boyutu var: Birincisi tamamen kapitalist emperyalizmden yana olmak ve onun (sadece dünyayı iktisadi olarak talan etmek değil aynı zamanda bunun gerekliliği olan açıktan askeri müdahale ve/veya üstü kapalı desteklerle darbeleri destekleme şeklindeki) zorunluluklarını kabul etmek, ikincisi ise, bu zorunlulukların beraberinde getirdiği kan ve gözyaşını ya görmemek ya da relative etmek (mesela herhangi bir ülkede bir gerilla hareketi şiddet uyguladığı için rejim ve onun düzenli ordusunun da uyguladığı şiddeti bir ve aynı kefeye koyup, eşitlemek gibi). Tabii böylesi bir tarih araştırmacılığı zorunlu olarak beraberinde partizanlığı, apolojistliği ve oportünizmi getirmekte ve böylesi bir tarihçilik, zorunlu olarak baskı ve sömürünün tarihine de suç ortaklığı yapmakta. Velhasıl, arşive girmek ve

arşivden herhangi bir belge çıkartmak yetmez ve bu marifet değildir. Bilakis araştırması yapılan konuya dair belgeyi çıkartabilmek için tarihçinin doğru, bilimsel bir bakış açısına ve soyut düşünebilmesine velhasıl, doğru bir metod ve yaklaşıma ihtiyacı vardır.

Mesela bir tarihçi, 1952'den itibaren Federal Almanya ile Endonezya arasındaki siyasi, iktisadi, askeri ve diplomatik ilişkileri barındıran belgeleri incelediğinde, her şeyden evvel, “nasıl oluyor da 2. Dünya Savaşı'ndan mağlup çıkan Almanya bu kadar kısa sürede Endonezya örneğinde olduğu gibi bol keseden, bonkörce kredi dağıtabiliyor” diye sorabilmelidir.

İzlediğimiz belgesellerde, 1945'te moloz yığınlarından geçilmeyen Almanya'ya ne olmuştur da bu kadar kısa sürede üçüncü dünyaya “para dağıtır” hale gelmiştir? Tüm bunların pek gurur duyulan “Moloz yığınları kadınları”yla veya “Alman disiplini”yle bir alakası olmadığı çok açıktır. Eğer bu ve benzeri soruları kendinize sormaya başlarsanız, o zaman karşınıza mesela, 1965'te (Dikkat edin! 2. Dünya Savaşı'ndan 20 sene sonra!) Federal Almanya'nın, Endonezya'da toplam 22 Endüstri, 18 Ticari ve 2 de nakliye şirketinin bulunduğunu gösteren 17 Ağustos tarihli bir belge çıktığında, bunun sermaye ihracı karşısında, ucuz ham madde ve iş gücü anlamına gelebileceğine şaşmazsınız. Endonezya devletinin veya Endonezyalı özel teşebbüslerin bu çok sayıdaki Alman şirketine ödeyeceği parayı sorgulamaya başlarsanız. Hatta Bonn'un Cakarta'ya verebileceği kredileri bile tahmin edebilirsiniz. İşte o zaman, mesela Federal Hükümet'in 19 Mayıs 1965'te aldığı Endonezya'ya 100 Milyon DM'lik “özel kredi” verme kararının[5] ve/veya 17 Mayıs 1968 tarihli 50 Milyon DM'lik “Sermaye Yardımı Anlaşması”nın belgelerini dosyalarda bulmaya başlayınca[6], “Ne var bunda, ne olmuş yani? Bonn, 3. Dünya'ya yardım etmiş” deyip, tüm bu bağımlılık ve sömürü ilişkisini görmezden gelemezsiniz.

Bir başka konuyu ele alalım.

NAZİ GEÇMİŞİNE SAHİP DİPLOMATLAR ve ESKİ ALIŞKANLIKLARIN DEVAMI

Mesela, Federal Almanya'nın Cakarta'ya atadığı büyük elçilere bakalım. 1952-1970 arası Cakarta'da görev yapmış Bonn temsilcilerinin, adı ister Werner Otto von Hentig, Helmut Allardt, Dietrich von Mirbach olsun veya Gerhart Weiz, Luitpold Werz ya da Hilmar Bassler olsun... Bahsi geçen diplomatların hepsinin 1933-1945 arası Nazi partisine (NSDAP) üye olmaları, 2. Dünya Savaşı boyunca Rippentrop'un dışişleri bakanlığında canla başla aktif görev yapmaları, 1945 sonrası Federal Alman Dışişleri Bakanlığı'nın öncü güçlerini oluşturmaları, basit, sıradan bir tesadüf olamaz. Aslında her birinin biyografisi kendi başına araştırma konusu olan bu diplomatların kariyerleri "Kahverengi" bir geçmişe dayansa da Bonn, bu gerçeği her seferinde reddetmiş ve kamusal alanda tartışma, her bir diplomatın NSDAP "üyesi miydi, değil miydi" sınırları içerisinde kalmıştı. Oysa biraz daha yakından bakıldığında bu diplomatlardan kiminin Nazi CV'sinde ya Müslüman dünya ya da Asya ile yakından alakalı oldukları görülecektir.[\[7\]](#) Bu nedenle Bonn'un kimi diplomatları, sahip oldukları ön bilgiler ve ilişkilerle, dünyanın en kalabalık Müslüman nüfusuna sahip, Asya ülkesi Endonezya'ya yollamış olması da asla bir tesadüf değildi.

Endonezya'da komünistlere karşı yapılan soykırımda Federal Almanya'nın parmak izlerini arşiv dosyalarında ararken insanın aklına mütemadiyen takılan soru şudur: Nasıl oluyor da 56 milyon insanın ölümünden sorumlu, 2. Dünya Savaşı'nın baş müsebbibi Almanya [\[8\]](#), en ufak bir tereddüt dahi etmeden, adım adım "geliyorum" diyen soykırımı, öncesi ve sonrasıyla biliyor olmasına rağmen askeri mühimlatla donatabiliyor ve başka yollarla da destekliyor?

Mesela nasıl oluyor da 2. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın işlediği "Savaş Suçları" daha hafızalarda taptazeyken, Cakarta'daki elçiliğin askeri ateşesi Meyer 8 Ocak 1965'te (Dünya Savaşı'ndan 20 sene sonra), Bonn'daki savunma

bakanlığına yazdığı raporda, Endonezyalı muhatabı Batı Java'daki birliklerin kumandanı İbrahim Adjie'nin, komünist partisinin tepkisini ölçmek için, komünist partisi yanlısı 1400 plantaj işçisini derdest ettiklerini, bunlardan 400'nün daha sonra serbest bırakıldığını, geri kalanının da (dikkat! Burada "geri kalanı" derken bahsedilen 1000 kişinin) **gömüldüğü** bilgisinin kendisine anlattığını rahatça aktarabiliyor?[\[9\]](#)

Aynı askeri ateşe midir, bilinmez ama 12 Ekim 1967 tarihli ve "Gizli" ibareli, Cakarta'daki Federal Alman Büyükelçiliği'nden Bonn'daki Federal Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen bir yazıdaki antikomünist ortaklık kendisini daha üst seviyede ve daha organize bir şekilde ele vermektedir:

"Konu. : Endonezya Silahlı Kuvvetleri'yle ortak istihbari işbirliği

Federal Savunma Bakanlığı'na yazdığı yazıyla Askeri Ateşe... Endonezya istihbarat subaylarının Federal İstihbarat Hizmeti'nce eğitilmelerini, hatta komünizme dair istihbarat alışverişini desteklemiştir."[\[10\]](#)

Tabii antikomünist ortaklık sadece istihbaratla sınırlı kalmayacaktı. Mesela Bonn'daki Dışişleri bürokratları, soykırımın tüm süratiyle devam ettiği 26 Ekim 1965'te, kendi aralarında yaptıkları bir değerlendirmede, Endonezya ordusuna "tabanca sapları"nın gönderilmesini şu sözlerle meşrulaştırabiliyorlardı:

"Konu. Tabanca saplarının Endonezya'ya ihracı

2 nedenden ötürü ihraca karşı endişe dikkate alınmamaktadır:

1.) Sipariş oldukça sınırlıdır.
2.) Şu anda komünist partisine karşı silah gücünü kullanan Endonezya ordusuna bahsi geçen dolaylı yardımı feragat ettiğimiz taktirde bu kabul edilemez.

Tabanca saplarının Alman menşelini taşımamalıdır." [\[11\]](#)

Dikkatini buradaki askeri mühimatin ardında yatan siyasi desteğe değil de sadece tabanca sapına odaklayacak okuyucuyu şimdiden uyarmak gerekir. Zira dosyalar, soykırım esnasında Federal Almanya'nın Endonezya ordusuna sadece yolladığı "tabanca sapı"ndan ibaret değildir. Hatta bilakis "Made in Germany" kalitesindeki silah ve mühimat bilgileriyle dolu kimi dosyalarda 1933-45 döneminden devralınan jargonu okumak bile mümkündür.

KALİTENİN ADI "MADE IN GERMANY"

İşte onlardan sadece bir kaç tanesi:

3 Aralık 1965'te, Endonezya'ya kredi dahilinde verilecek olan 3 adet gümrük sahil botu hakkında, Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı bürokratlarının kendi aralarındaki bu yazışmada, botların verilmesinin önündeki Endonezya ile Malezya arasındaki ihtilaf engelinin kalkmakta olduğu müjdelenmekte. Fakat bunun da ötesinde gümrük sahil botları, komünistlere karşı başarılı mücadelesinin karşılığıymış gibi takdim edilmekte:

"Endonezya Silahlı Kuvvetleri'nin komünist partisini sistematik imha etmesinin ardından ve hali hazırda Malezya hükümetiyle ilişki sağlandıktan sonra, Endonezya'daki siyasi değişikliklerle birlikte, Endonezya ile Malezya arasındaki gerginliğin de yumuşayacağı hesaba katılmalıdır." [\[12\]](#)

28 Ocak 1966'da, Federal Dışişleri Bakanlığı bünyesindeki Bölüm III'ün, müsteşara sunulmak üzere hazırladığı, Ferrostaal şirketince, 40 Milyon DM değerinde, ayda 2000 ton patlayıcı, 1100 km fitil ve 1,1 milyon patlayıcı kapsülü üretmek üzere Endonezya'da patlayıcı üretimi yapacak 15 yerin açılmasına dair izin talep eden bilgi raporu. [\[13\]](#)

1 Şubat 1966'da Rheinstahl şirketinin, Endonezya ordusuna satılmak üzere Hücum Tankı Kanone için Federal Savunma Bakanlığı'na yaptığı başvuru [\[14\]](#), 8 Haziran'da Federal Dışişleri Bakanlığı'nın, Savunma Bakanlığı'na yazdığı

“sakıncası yok” içerikli cevabı. [\[15\]](#)

30 Haziran 1966’da Federal Ticaret Bakanlığı’nın, Dışışleri Bakanlığı’nı, Fritz Werner Şirketi’nin, Endonezya’ya yollanmak üzere, Dynamit Nobel Şirketi’nden sipariş edeceği 255.800 kg Nitrogliserin için onay verilmesine dair yazısına [\[16\]](#), 4 Temmuz’da Dışışleri Bakanlığı’nın Şube IB5 tarafından verilen “sakıncası yok” içerikli cevabı. [\[17\]](#)

24 Temmuz 1968’de, Federal Ticaret Bakanlığı’nın Dışışleri Bakanlığı’na yazdığı “ACİL MEKTUP”ta, Endonezya Ordusu’na gönderilmesi talep edilen 10. 000 adet Heckler und Koch yapımı “G 3” tüfeğinin, 27 Temmuz’da “Sakıncası yoktur” ibaresiyle Dışışleri Bakanlığı’nca onaylanmasını içeren belegeler. [\[18\]](#)

12 Kasım 1968’de Federal Ticaret Bakanlığı’nın Federal Dışışleri Bakanlığı’ndan, NATO seri numaralarının silineceği (“ohne NATO markierung”) 7. 62 mm’lik 20. 000 kurşunun Endonezya’ya gönderilmesini talep eden yazıya, Dışışlerinin 19 Aralık’ta verdiği “Sakıncası yoktur” cevabı. [\[19\]](#)

SAVAŞTAN YENİK ÇIKSA DA YENİ ALMANYA’NIN ZORUNLULUKLARI

Aslına bakılacak olunursa, kendisini, 2. Dünya Savaşı’nda yenilmiş Almanya’nın özdeşi olarak gören Federal Almanya Cumhuriyeti’nin, şimdi savaştan 20 sene sonra, Endonezya’ya verdiği kredilerin ve sattığı silahların ardında bir zorunluluk yatmaktadır. Tayin edici soru, Bonn’un dünya çapında nerede mevzilendiği ve hangi dünya konjonktürünün ona atması gereken zorunlu adımları attırdığıdır?

Cakarta’daki Federal Almanya Büyükelçiliği’nin 22 Aralık 1964 tarihli “Eylem Planı” protokolüne kaydedilen, “Endonezya, komünizmin Avustralya’ya kadar uzanması için ya bir sıçrama tahtası ya da bir bariyerdir. Bizim milli çıkarımız, Endonezya’daki temsiliyetimizi muhafaza etmektir ve bu belli sınırlılıkları olan mali doğallıkta bir kurban veriştir. Endonezya tayin edici bir test vakasıdır”[\[20\]](#) saptaması Bonn’un gerçek Endonezya siyasetini belirlemekteydi. “Soğuk

Savaş" ortamında Batı ile Doğu arasında eklektik bir yol izleyen Sukarno'lu yıllarda Bonn-Cakarta ilişkisi inişli çıkışlı olmuş ama en geç 1 Ekim 1965 kanlı darbesinin ardından Endonezya, komünizme karşı bir bariyer olduğunu artık ispat etmişti.

Bu, içerisinde iktisadi ve siyasi (ve tabii böylece askeri) çıkarları barındıran öylesine bir ispattı ki, kendisini 27 Eylül 1966'da ABD Başkanı Johnson ile Federal Almanya Cumhurbaşkanı Erhard arasındaki görüşmenin protokolüne bile yansıtmıştı:

"Başkan, kızının Almanya gezisinden adeta coşkuyla geri döndüğünü ve bulunduğu insanlardan da büyük bir hayranlık duyduğunu belirtmiştir. Başkan, birçok genç insanı tanıdığını, bir gece evvel müzik icrasında bulunan keman virtüözlerini tanıdığını ve şayet bunların öğrenci takası imkanına sahip olmaları halinde dünyanın bu insanlara hayran kalacaklarını belirtmiştir. Öte yandan ise gerek sayın Şansölye gerekse de kendi hükümetleri esnasında, Endonezya örneğinde olduğu gibi komünizmin büyük bir kayba uğradığını ama bunun yeterince kullanılmadığını dile getirmiştir. Burada yüz milyondan müteşekkil bir halk komünizm için heba olmuştur. Şayet dünya, komünizmin ilerlemekte olduğunu değil gerilemekte olduğunu görecekti olsa o zaman Berlin'de de az tazyik olmuş olur. Komünizmin, Endonezya'dan uzak tutabilmesinin mümkün olup olmadığı bahsine gelinecek olunursa, bunun özgür dünyanın ne derece hızlı hareket edeceğine bağlı olduğu kanısındadır. Öğleden evvel Endonezya Dışişleri Bakanı ile bir görüşme yaptığını, onun kendisine komünizmin defedildiğini ama iktisadi sorunların devasa olduğundan bahsettiğini aktardı. Endonezya hararetle bir iktisat planı hazırlamaktadır. Amerika bir dizi iktisadi destek, teknik yardım vermekte ve gıda maddesi yollamakta. Bizzat kendisi Endonezya Dışişleri Bakanı'na ülkesine daha başka kimlerin yardım ettiğini sormuş, o da özellikle makineler yollayan Almanya'nın çok yardımcı olduğunu söylemiş. Başkan, sayın Şansölyenin, Alman

endüstrisinin önde gelenleriyle birlikte ve hükümet yardımlarıyla şimdiki Endonezya önderlerine destek olacağını umut etmektedir.

Sayın Şansölye ise, bu ülkenin başına komünizmi bela etmekle kalmayıp aynı zamanda iktisadi düzensizliğe sokaan Sukarno'nun artık her şeye kadir olamayışından bu yana pek tabii Almanya'nın da tavrının değiştiğini belirtmiştir ve kendileri artık arazinin daha büyük aktiviteler için hazır olduğu kanısındadır.

Sayın Başkan, sayın Şansölye'nin belki de, Endonezya'ya ilgi duyan Alman ihracat firmalarıyla birlik olup, hükümet kredilerinin de verilmesini sağlayabilineceğini ve bunun bir hayli yardımcı olacağını belirtmiştir. Başkan böylelikle Almanya'nın Amerika ile birlikte durması halinde Amerika'ya yapılan tazyiklerin azalacağı kanısındadır. O zaman Amerika için de Almanya'da bulunmanın kolaylaşacağını zira böylesi ortak bir çalışmanın, Üçüncü Dünya'ya yardımda Almanya'nın Amerika ile omuz omuza durmakta olduğunu göstereceğini düşünmektedir." [\[21\]](#)

Tersinden "komünizme karşı mücadelede omuz omuza" diye de okunabilecek bu sözlerin pratikteki anlamı Güney Doğu Asya'da ABD ve müttefiklerinin siyasi ve iktisadi çıkarları için Endonezya'da 1965'te başlayıp 70'lerin başına kadar komünistlere karşı sürececek bir süreklilik ve 2-3 milyon insanın hayatına mal olacak bir soykırımdır.

BONN SOYKIRIMI BİLİYORDU!

Federal Almanya Dışişleri Balkanlığı Arşivi'nde yapılan araştırma sonucu şimdi biliyoruz ki, Bonn, bu soykırımın öncesinde esnasında ve sonrasında, Endonezya ordusunun subaylarının Almanya'ya yolculuklarını finanse etmiş [\[22\]](#), Alman çıkarlarını Cakarta'da savunan bakanlara (oğullarını Almanya'da burs verip, okutarak) rüşvet vermiş [\[23\]](#), Endonezya İstihbaratının Almanya'da muhaliflerini takip etmeleri için

müsaade etmiştir. [\[24\]](#)

Bitmedi. Bonn, bu soykırımın başından beri neredeyse gün gün, kaç kişinin nerede, ne zaman öldürüldüğü de dahil olmak üzere bütün gelişmelerinden haberdardı.

İşte örnekleri:

Evvela, 25 Ekim 1965'te, Cakarta'daki Federal Almanya Cumhuriyeti Büyükelçiliği'nin Askeri Ateşesi Meyer'in, "25. 10. 65'e kadar Askeri ve Askeri Siyasei Durumun Gelişimi" başlıklı raporundan, Endonezya Ordusu'nun, komünist partisine karşı bir "salam taktiği" başlattığını öğreniyoruz. [\[25\]](#)

29 Kasım 1965'te, "İç Siyasi Durum" başlıklı 3 sayfalık raporunun bir yerinde Büyükelçi Werz diğerlerinin yanı sıra Bonn'a şu bilgiyi geçiriyor: "... ordu tarafından gelen güvenilir bir enformasyona göre PKI şefi Aidit 21 Kasım'da Orta Java'ya bağlı Solo'da ordu tarafından ele geçirildi ve ertesi gün kurşunlanarak öldürüldü." [\[26\]](#)

14 Aralık 1965 tarihli ve "Bu Senenin 1 Ekim'inden bu yana Endonezya Halkı'nın Kayıpları" başlıklı raporunda [\[27\]](#), Büyükelçi Werz, Bonn'daki üstlerine soykırımın ilk rakamlarını veriyor:

"Ordu ve müslümanların komünistlere karşı mücadelesi, Cakarta'nın dışında inatla, hatta kısmen insanlık dışı bir acımasızlıkla sürdürülmekte" diye başlayan raporda devamla, "Gerçi devlet haber ajansı Antara, direniş gösteren komünistlerin derdest edilmesi ve öldürülmesine dair günlük bültenler yayınlamakta, ancak burada verilen rakamlar şu ana kadar önümüzde duran enformasyonların oldukça altında gözükmekte. Gerçek kayıp rakamları resmi verilerin çok çok ötesinde" denmekte ve ülkenin farklı bölgelerinden yapılan soykırımın ilk bilançoları sunulmaktadır:

"Doğu Java: takriben 50. 000 Ölü (çoğu komünist)

Orta Java: takriben 40. 000 Ölü (komünist ve komünist olmayan)

Batı Java (Cakarta dahil olmak üzere): takriben 10. 000 Ölü (büyük çoğunluk komünist)

Kuzey Sumatra: takriben 20. 000 Ölü (büyük çoğunluk komünist)

Açe: takriben 3.000 Ölü (sadece komünist)

Madura: takriben 2.000 Ölü (sadece komünist)

Bali: takriben 3.000 Ölü (çoğu komünist)”

Büyükelçi Werz’in 1 Ekim ile raporun yazıldığı 14 Aralık 1965’e kadar ki süre zarafı için verdiği rakamların toplamı 128.000’dir. Buna göre en geç 14 Aralık 1965 tarihi itibariyle Federal Almanya Cumhuriyeti, Endonezya’da komünistlere karşı yapılmakta olan soykırımdan tamamen haberdardır.

Hatta o kadar haberdardır ki, 17 Aralık 1965’te Bonn’daki Dışişleri Bakanlığı’nın müsteşar ofisince kaleme alınan, Darbeci generallerden Sukendro’nun Bonn’a yaptığı ziyareti “Endonezya’daki Durum” başlığı altında kaleme döken yazıda, Werz’in rakamları tekrar edilmekle kalınmaz, üstüne üstlük 1933-1945’e ait jargonla aynen şu cümle kurulur:

“...Atjeh ve Madura’da komünist partisinin tamamen **kökü kurutuldu...**” [\[28\]](#)

“SİYASİ ÇİZGİNİN TAYİN EDİCİLİĞİ HER ŞEYİ BELİRLER” (MAO)

Endonezya’da 1965’te başlayıp 1970’e kadar süren soykırımın birinci dereceden sorumluları emperyalistler ve onların uşağı faşist Endonezya silahlı kuvvetleri ve gerici hakim sınıflarıdır. 2-3 milyon insanın hayatına mal olan soykırım, her ne kadar daha sonra dünyada yaşanan baş döndürücü olumlu gelişmelerin ve zaferlerin (mesela Çin’de Büyük Proleter Kültür Devrimi’nin, başta Vietnam olmak üzere dünyanın dört

bir yanında patlak veren ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerinin) gölgesinde kalsa da uluslararası komünist hareket açısından ağır bir yenilgi olmanın ötesinde, etkisi bugünlere dek uzanan muazzam bir moral kırıklığına da neden olmuştur.

Lafı hiç dolandırmadan söylemek gerekirse, bu ağır siyasi ve ideolojik yenilginin birincil sorumlusu PKI'dir (Endonezya Komünist Partisi). Şimdi serinkanlıca PKI'nin bu ağır yenilgide oynadığı tayin edici rol üzerinde durmanın tam zamanıdır.

Soykırıma giden yolun tehlike dolu taşları düşman (emperyalistler ve gerici Endonezya hakim sınıfları) tarafından döşenirken, aynı yolun siyasi ve ideolojik açıdan cazibeli, baştan çıkarıcı diğer taşları da maalesef PKI'nin yanlış çizgisi tarafından döşenmiştir.

PKI, Merkez Komitesi Siyasi Bürosu, Eylül 1966'da kaleme aldığı "özeleştiri"nin bir yerinde şöyle demektedir:

"1951'den sonraki dönemde, subjektivizm yavaş yavaş artarak büyümeye devam etti ve uluslararası komünist hareketin içindeki modern revizyonizmin nüfuzuyla kaynaşan sağ oportünizmin ortaya çıkmasına yol açtı. ***Bu, PKI'nin bu dönemde yaptığı hataların esas niteliğini meydana getiren sağ oportünizmin kara çizgisiydi.***" [\[29\]](#)

"Özeleştiri" bahsi geçen "kara çizgi"den kaynaklanan "üç etken"e dikkat çeker ve sırasıyla bunların neler olduğunu saptar.

PKI'ye göre "birinci etken": parti yönetiminin eleştiri özeleştiriye açık olmaması, bilakis her türlü eleştiriye bastırmasıdır.

"İkinci etken" ise şöyle tarif edilir: "Burjuva ideolojisinin iki kanaldan, biri Parti milli burjuvaziyle olan ilişkiler yoluyla; ötekisyse, Parti resmi ve yarı resmi kuruluşlarda bazı

mevkiler elde ettikten sonra Parti kadrolarının özellikle yönetimin burjuvalaşması yoluyla Partiye sızmasıydı. Merkezdeki ve bölgelerdeki resmi ve yarı resmi kuruluşlarda bazı mevkileri işgal eden Parti kadrolarının artan sayısı, 'burjuvalaşmış işçiler safı'nı yarattı ve bu da 'reformculuğa giden esas yolları' oluşturdu."

"Üçüncü etken"i ise "barışçıl yol" ve "parlamenterizm" olarak belirtildikten sonra "özeleştiri" bunların kökenini şöyle izah eder: "Modern revizyonizm, partimize, Beşinci Merkez Komitesi'nin Dördüncü Genel Toplantısı'nın Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP) 20. Kongresi'nin çizgisini destekleyen bir raporu eleştirmeksizin onaylaması ve 'sosyalizme parlamenter yollardan barış içinde ulaşma' çizgisini PKI'nın çizgisi olarak kabul etmesiyle sızmaya başladı. Modern revizyonizmin özelliklerinden biri olan bu 'barışçıl yol', Parti Tüzüğüne aşağıdaki maddeyi kabul eden PKI Altıncı Milli Kongresi tarafından bir kere daha onaylandı: 'Sosyalizme geçiş aşaması olarak demokratik halk sistemine, Endonezya'da parlamenter bir şekilde barışçı yollardan ulaşma ihtimali vardır. PKI, bu ihtimali gerçekleştirmek için sebatla mücadele eder.' Bu revizyonist çizgi, PKI'nın Yedinci Milli Kongresi'nde daha da önemle belirtildi ve Partimiz, SBKP 20. Kongresi'nden bu yana SBKP yönetiminin izlediği modern revizyonizm yolunu çoktan fark ettiği halde katiyen çizgisini düzeltmedi." [\[30\]](#)

"Özeleştiri" ilerleyen sayfalarda bu "üç etkeni" tek tek açmaya çalışır. Özellikle parti önderliğinin Ahmet Sukarno'ya ve onun iktidarına adeta körü körüne bağlılığının hikayesini ve sonuçlarını şöyle anlatır:

"Özeleştiri, Parti yönetiminin 'Endonezya Cumhuriyetinde, iktidarın iki yönü teorisi'ni ortaya koyuşu ile Marksist-Leninist devlet öğretisinden sapmanın doruğa vardığını belirtmektedir.

'İki yön teorisi', devlet ve iktidarı şöyle görüyordu:

‘Cumhuriyet’in iktidarına bir çelişme olarak bakıldığında, Cumhuriyet iktidarı, iki zıt yön arasında bir çelişmedir. Birinci yön, halkın çıkarlarını temsil eden yöndür (bu, Başkan Sukarno’nun PKI ve diğer halk grupları tarafından desteklenen ilerici tavır ve siyasetinde tezahür eder). İkinci yön ise halk düşmanlarını temsil eden yöndür (bu, sağ kanat güçlerinin ve iflah olmazların tavır ve siyasetlerinde tezahür eder). Şu anda halkın yönü esas yön haline gelmiş ve Cumhuriyet iktidarında önder duruma geçmiştir.’

‘İki yön teorisi’ açıkça oportünist ya da revizyonist bir sapmadır. Çünkü ‘devlet kendisine zıt olan sınıfla uzlaşması **mümkün olmayan** belli bir sınıfın hakimiyet organıdır’ diyen Marksist-Leninist öğretiyi inkar etmektedir. Endonezya Cumhuriyeti’nin hem halk, hem de halk düşmanları tarafından ortaklaşa yönetileceği düşünülemez.

Özeleştiri, oportünizm batağında yüzmekte olan Parti yönetiminin ‘halkın yönü’nün esas yön haline geldiğini ve Cumhuriyet’in iktidarında hegemonyayı eline aldığını iddia etmiş olduğunu belirtmektedir. Sanki Endonezya halkı bir halk iktidarının doğuşuna yaklaşıyordu. Parti yönetimi, milli burjuvazinin iktidardaki güçlerini gerçekten ‘halkın yönü’ saydığı için, bu ‘halkın yönü’nün savunulması ve gelişmesi için ellerinden gelen her şeyi yapmışlardı. Parti yönetimi milli burjuvazinin çıkarlarıyla tamamen kaynaşmıştı. Parti yönetimi; milli burjuvaziye Cumhuriyet’in iktidarındaki ‘halkın yönü’, Başkan Sukarno’yu da bu yönün önderi olarak görmekte, hatalı bir şekilde milli burjuvazinin yeni tipte milli demokratik devrime önderlik edebileceğini kabul etti. Bu, tarihi zorunluluğa ve tarihi gerçeklere aykırıdır.” [\[31\]](#)

Dünya komünist hareketinin o gün içerisinde geçtiği süreç, komünist partilerinin revizyonizmle komünizm arasındaki mücadelede yaşadıkları kimi yalpalamalar ve kopuşlar göz önünde bulundurulacak olunursa, Endonezya Komünist Partisi tarafından 1966’da verilen bu “özeleştiri”, içerdiği tahliller ve hatalara ilişkin yaptığı saptamalar bakımından son derece

önemli bir ihitiva içermektedir.

Zira bu “özeleştiri”nin bakış açısıyla Endonezya Komünist Partisi silahlara sarılıp, Endonezya halkına demokratik bir devrimde önderlik edebilmiş olsaydı, her şey bir kenara **bugün** Endonezya’da girdabına başta gençlik olmak üzere temel halk kitlelerini çekmiş bir Cihadizm’den ve/veya Siysal İslamcı anafordan bahsediyor olmayacaktık.

Fakat burada “özeleştiri”nin göremediği (görmek istemediği) ve değinmediği ciddi sorunlar üzerinde de durmak gerekmektedir. Endonezya devrimine ve kendilerini feda etmiş milyonlarca Endonezya’lı devrimciye, komüniste ve tabii dünya komünist hareketine karşı sorumluluğun bir gereği olarak, **bugünden** geriye dönüp baktığımızda “özeleştiri”nin **o gün bile** belli bir miktarda “milliyetçilik” ve ekonomizm (sadece bilinen, klasik anlamda Trade Union’cu değil aynı zamanda kitlelerin en geri düşünce ve duygularına hitap etme anlamında da) barındırdığına, genel olarak din ve özel olarak Siyasal İslam’la ciddi şekilde cebelleşmekten kaçındığına tanık olmaktayız.

Peki bu nereden kaynaklanmaktadır? Bu, hakikaten üzerinde durulması gereken son derece öğretici derslerin çıkartılabileceği bir husustur.

Özellikle de Başkan Mao önderliğindeki Çin Devrimi’nden edindiğimiz tecrübelerden bliyoruz ki, ezilen ülkelerde, ulusu temsil etmekte ısrarlı olan ve kendilerine “komünist” diyen insanların, komünist partisine gelmelerinin başlıca nedenleri vardır. Emperyalist mali sermayenin mevcudiyeti, onun dizayn ettiği kapitalist ve bazen de yarı-feodal toplumsal ilişkiler ve bunların kurumu olan devlet aygıtının cebri; bu, kendilerini “komünist” gören insanları komünist partisinin safına iter. Ulusu temsilen yola çıkan “komünist”, sadece bu üç belayı hedef alır. Ülkesinin geri kalmışlığını bu güçlere fatura eder ve her ne kadar sözde “sınıfsız topluma varmak için proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmden” bahsetse

dahi yine de ve özünde sadece **memleketinin müreffeh olmasını ister**. İdeolojik ufku, doğal olarak burjuva demokrasisinin ötesine geçemez. Kızıl bayrak sallasa bile onun gönlünde yatan aslında 1789'da kalmış burjuva Fransız Devrimi'dir.

Bu tür bir "komünist", toplumsal üretim ile şahsi gasp ilişkisi üzerine bina edilmiş toplumsal yapıyı ne devrim öncesi, ne devrim anı, ne de sonrasında, zinhar, kökten değiştirmeye (transformasyona) yanaşır. Genellikle "Batı'ya öykünen" bu insanların, hakikaten komünist bir dünya inşa etme dertleri yoktur. Tersine onların gönüllerinde yatan, gerçekten, 1789'da kalmış burjuva Fransız İhtilalidir. İşin daha da ilginç tarafı, burjuva devrimini tamamlayamamış, emperyalizm öncesi kapitalizmi yaşamamış ülkelerin hem hakim sınıfları, hem de ulusu en iyi temsil etmek iddiasında ve derdinde olan 'komünistleri', kapitalist medeniyete, moderniteye muazzam bir heves ama aynı zamanda da müthiş bir kıskançlık beslerler. İnsana değil, makinalara önem verirler. Kitlelerin yaratıcılığına, dünyayı onların değiştirebileceğine inanmadıkları içindir ki, kendilerini "modernite"nin misyonerleri olarak da görürler. İlginçtir, Endonezya Komünist Partisi, ortağı olduğu Ahmet Sukarno hükümetinin idaresi altında, Endonezya'da hangi üretim ilişkilerinin, bütün bir toplumu belirlediğini sorgulamamış, üstelik bir de hem Batılı emperyalistlerin hem de Sovyet revizyonizminin Endonezya'ya yapacakları yatırımları, verecekleri kredileri vs. destekle kalmamış, pazarlık etmekten de çekinmemiştir.

Meselenin tuhaf ve acılı diğer bir yüzü şudur ki, bütün bu ideolojik ortak paydaları paylaştıktan sonra, ulusu en iyi temsil ettiğini iddia eden "komünistler", hasımlarını ister yensinler, isterse yenilsinler; çelişki bir müddet sonra tersine döner. Evet, "ayaklar, baş olur" ve "eski tas eski hamam" yeni başlar ve yeni ayaklarla temsil edilmeye devam eder.

İşte bu bağlamda, provakatif düşünülecek olunursa, yanlış bir dünya görüşüyle, kendi başına iktidar olmakla, hasmının

yanında bakan koltuğuna sahip olmak arasında artık hiçbir fark kalmaz. “Özeleştiririnin zinhar değinmediği ve Endonezya Komünist Partisi’nin kopamadığı önemli nokta da burasıdır. Oysa, dünyanın neresinde olursa olsun, gerçek komünistler, kapitalist toplumdaki köklü bir kopuşu hakikaten arzu ediyorlarsa Marx’ın, “bu sosyalizm, devrimin sürekliliğini; tüm sınıf ayrılıklarının kaldırılmasına, bu sınıf ayrılıklarının dayandığı tüm üretim ilişkilerinin kaldırılmasına, bu üretim ilişkilerinin karşılığı olan tüm sosyal ilişkilerin kaldırılmasına, bu sosyal ilişkilerin sonucu olan tüm fikirlerin devrimcileşmesine zorunlu geçiş noktası olarak proletaryanın sınıf diktatörlüğünün ilanını” sözünü temel almak zorundadırlar. Maalesef yaptığı “özeleştiririni ile içinden geçtiği sorunların bir şekilde farkında olduğunu gösteren, ileriye doğru bir ilerleme kaydetmek isteyen Endonezya Komünist Partisi’nin, **yine aynı “özeleştiririne rağmen** Marx’ın bu sözlerini temel almadığı açıktır.

Mesela “Özeleştiririnin cebelleşmekten kaçındığı önemli bir husus, Cihadizm ve Siyasal İslam’dır. Tabii ki, 1960’larda Endonezya’daki Siyasal İslam bugünle kıyaslanmayacak oranda dünya çapında daha az popülerdi ve tabii ki, o günün dünya konjonktüründe Siyasal İslam, başka ülkelerde olduğu gibi (mesela Türkiye’de ve Pakistan’da) açıktan, “ortak düşman Komünizme karşı” ABD ve diğer Batılı emperyalistlerle aynı mevzideydi. Nihayetinde Endonezya örneğinde olduğu gibi, CIA kontrolündeki General Suharto darbesi ve soykırımında İslamcı gruplar, yaptıkları ajitasyon ve propagandayla en geri kitleleri kışkırtmakta başı çekmiş, talan, tecavüz ve kitlesel kıyımlarda **birinci derecede** aktif rol almışlardır. [\[32\]](#)

Dünyanın en kalabalık Müslüman nüfusuna sahip Endonezya’da, Komünist Partisi kurulduğu ilk yıllardan itibaren, özellikle Hollanda sömürgeciliği altındaki yıllarda, Müslüman cemaatler ve topluluklarla bir hayli iç içe geçmişti. Endonezya Komünist Partisi’nin içinden çıkıp geldiği Endonezya Sosyal-Demokrat

Birliği, sömürge karşıtı Sarekat İslam (İslami Birlik) ile ortak mücadele kararı almıştı. Daha sonra 1924'te Endonezya Komünist Partisi adını alacak örgütün önde gelen teorisyenlerinden ve Komintern delegesi Tan Malaka, 1922'de katıldığı Komünist Enternasyonal'in 4. Kongresi'nde yaptığı "Komünizm ve Pan-İslamizm" başlıklı bir konuşmada şöyle diyecekti:

"1921 yılına kadar bu hareketle [Sarekat İslam] işbirliği içinde çalıştık. 13.000 üyeden oluşan partimiz bu halk hareketi içerisine girdi; ve burada propagandasını yürüttü. 1921 yılında Sarekat İslam programımızı benimsemeye başarılı oldu..." [\[33\]](#)

Malaka aynı konuşmasında "başarının" boyutlarını şu "somut" örneklere dayandırıyor:

"Biz halk toplantılarında onlara şöyle seslendik: 'Müslüman mısınız? – Evet mi, hayır mı? Tanrı'ya inanıyor musunuz? – Evet veya hayır? Buna nasıl cevap verdik? Tanrı'nın huzurunda bir müslüman olarak durduğum zaman 'evet' dedim; ancak Tanrı'nun huzurunda bir müslüman olmadan durduğum zaman 'hayır'; çünkü Tanrı insanlar arasında birçok şeytan olduğunu söyledi. **Böylece biz elimizde Kur'an ile onların liderlerini yenilgiye uğrattık**; ve geçen yıl kongremizde bizimle işbirliği yapan üyeleriyle birlikte Sarekat İslam liderleriyle mücadelemiz oldu." [\[34\]](#)

Endonezya komünistlerinin İslam'ı ve onun kutsal saydığı kitabı, Kur'an'ı sahiplenme hevesleri Tan Malakam sonrasında da yıllar boyu devam edecekti.

Ve ne hazindir ki, Endonezya Komünist Partisi'nin kitleler içerisinde bilimsel, komünist, aydınlatıcı ve dönüştürücü mücadele yerine, dinle uzlaşma ve hatta daha da kötüsü dinle komünizmi aşılama arzusu, komünist partisini destekleyen milyonları soykırımda, Siyasal İslamcılarının kırımına karşı zayıf ve güçsüz bırakmakla kalmayacak, aynı zamanda bu yanlış

çizgi sanki çok iyi bir şeymiş gibi, günümüzde, hala dini (İslam'ı) komünizmle aşılama çalışanlar tarafından övgüyle bahsedilen ve örnek gösterilen bir “sol” siyaset olacaktır.

[\[35\]](#)

Öte yandan Endonezya Komünist Partisi'nin de bir parçası olduğu uluslararası komünist hareketin, neredeyse 150 yıllık tarihinin hem başarılarını ama hem de tali plandaki antibilimsel hata ve tecrübelerini sentezleyerek, yeni komünizmi inşa eden Bob Avakian'ın Endonezya devriminin yenilgisine dair yaptığı saptamalar (ki Avakian bu konuda kalem oynatmış yegane komünist önderdir) gelecekte komünistlerin aynı hataları tekrar etmemeleri için sadece bir uyarı değil ama aynı zamanda adeta bir kutup yıldızını temsil etmektedir:

“Ne yazık ki, Endonezya Komünist Partisi'nin bir yandan devrimci bir değişim arayışında olan, bir yandan da yerleşik devlet yapıları içindeki parlamenter araçlarla faaliyet yürütmeye çalışan –komünizm ve revizyonizm karışımı- eklektik bir çizgisi vardı.

Endonezya Komünist Partisinin stratejisindeki temel sorun, devletin özellikle de ordunun yapısının değişmemiş olmasıydı. Parlamento büyük ölçüde milliyetçiler ve komünistlerden oluşuyordu ancak devlet hala gerici sınıfların elindeydi. Suharto ve diğer gerici güçler devlet üzerindeki kontrolleri asla kırılmadığı, kontrolünü devam ettirdikleri eski devlet aygıtı asla bozulmadığı ve yok edilmediği için, CIA ile beraber ve onun yönetimi altında çalışarak korkunç sonuçlarıyla birlikte bu kanlı darbeyi gerçekleştirebildi.”

Çin Komünist Partisi üyelerinin anlattığı bir başka anekdot çok çarpıcı ve dokunaklıdır. Şükrani'nin [Sukarno] yanında taşıdığı bir asasının olduğunu, onunla karşılaşan Çinli memurlar, ‘Bu asayı niçin taşıyorsun?’ diye sorduğunda Şükrani'nin, ‘Bu asa devletin gücünü temsil eder’, diye yanıtladığını anlattılar. Bunu aktaran Çinli yoldaşlar

hikayeyi şöyle özetlediler: ‘Darbeden sonra Şükrani’nin hala asası vardı, onu muhafaza etmesine izin verdiler ama artık devlet gücüne sahip değildi’.” [\[36\]](#)

Dipnotlar:

[\[1\]](#) Bahsi geçen eserin orijinal başlığı şöyledir: *Endonezya Halkının Faşizme Karşı Mücadele Tecrübesi*, Aydınlık Yayınları, İstanbul, 1975.

[\[2\]](#) Bertolt Brecht, *Hakikatı Yazmak – Beş Zorluk*, 1935

[\[3\]](#) Bkz. Tömmel, Florian Till, *Bonn, Jakarta und der Kalte Krieg*, De Gruyter, Berlin/Boston, 2018, s. 242, dipnot: 605.

[\[4\]](#) Uluslararası Komünist Hareket’in tarihinde oldukça önemli bir ayrışımı beraberinde getiren bu tarihsel süreç başlı başına ayrı bir yazının konusudur ancak okuyucunun sadece fikir sahibi olması açısından (özellikle de bu ayrışım sonrasına denk gelen Endonezya’daki soykırımda, Moskova ve Doğu Berlin’in neden PKI’i “maceracı” ve “‘sol’-sekte” değerlendirdiğinin anlaşılması açısından) şu ana hatlara değinmekte fayda vardır:

W. Stalin sonrası Sovyet yöneticileri sosyalist toplumda kapitalist dünyayı akla getirecek, “kar yapmak” ve “zengin olmak” gibi birtakım kökten, devrim öncesine dönen hamleler gerçekleştiriyorlardı. Öte yandan ise “dünya devrimi” sloganının yerini çoktan, “emperyalizm”le “Barış İçinde Yarış ve Barış İçinde Geçiş” veciz sözü almıştı.

Çin Komünist Partisi’nin lideri Mao Zedung ise tüm bu kapitalizmle sosyalizmin karıştırılıp, bulamaç halini almasını “Gulaş Komünizmi” olarak tasvir ediyor ve eleştiriyordu.

[\[5\]](#) Bkz. AA PA: B 37. REF IB5 173

[\[6\]](#) Bkz. “Runderlass Aussenwirtschaft Nr. 32/68, Vom 10. Juli. 1968”, AA PA: B 57. REF. 405/IIIA4 104

[\[7\]](#) Mesela, 1952’de Federal Almanya’nın, Endonezya’ya ilk yolladığı büyükelçi Werner Otto von Henting, Nürnberg Savaş Suçluları Mahkemesi’nde yargılanması gereken Kudüs

eski Müftüsü, Hacı Emin el Hüseyini'ye 6 Mayıs 1945'te, Berlin'den kaçışında Alman Dışışleri yetkilisi olarak refakat etmişti. Henting'in El Hüseyini ile olan dostluğu savaştan sonra, Cakarta'da büyükelçilik yaptığı dönem de sürmüştü. 1954-58 arası Cakarta'da, Bonn'u temsil eden Helmut Allardt'ın, 1935-1940 arası bir başka Müslüman ülke olan İran'da diplomatlık yapmış olması; 1966-1968 arası Almanya'nın Endonezya'daki büyükelçiliğine getirilen Kurt Lüdde-Neurath'ın ise 1939-1941 arası Tokya'da ateşe olarak bulunması ve 1968-1970 arası büyükelçilik görevini devralan Hilmar Basler'in, 2. Dünya Savaşı'nda, Doğu Asya'daki Nazi propagandasından sorumlu olması kati surette göz ardı edilmesi gereken gereksiz detaylar değildir.

[8] Bu kimlerine göre isabetli ve hakaniyetli bir tespit olmayabilir. Fakat şayet, Federal Anayasa Mahkemesi'nin 31 Haziran 1973 tarihli kararında, "Federal Almanya Cumhuriyeti demek ki Alman İmparatorluğu'nun 'hukuki devamı' değil bilakis, bir devlet olarak 'Alman İmparatorluğu' devletiyle özdeştir..." (BverfGE 36, 1, s. 16) denilerek, geçmişle bu denli bir özdeşlik kuruluyorsa, o halde özdeş olunan devlet tarafından 56 milyon insanın ölümüne neden olan 2. Dünya Savaşı'ndaki tarihsel sorumluluğu da üstelenmesi zorunlu değil midir?

[9] Bkz. AA PA: B 37 REF. IB5 169 A (abç)

[10] Bkz. AA PA: B 130 VS-REG 903

[11] Bkz. AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

[12] Bkz. AA PA: B 37 REF. IB5 173 (abç)

[13] Bkz. AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

Burada Dışışleri Bakanlığı'na bağlı "Bölüm III"ün 15 patlayıcı üretim yerinin onaylanması için yaptığı siyasi değerlendirmenin hemen başında şu saptamaya yer verilmesi son derece dikkat çekicidir:

"Endonezya'da ordu, komünistlere karşı oldukça başarı elde ettiği için, şu ana kadar dış politik hedeflerin oradaki hükümetçe artık aynı kararlılıkla takip edilmeyeceği hesap edilebilir. Bunun da ötesinde, ordunun siyasi ve iktisadi istikrarı sağlamak için verdiği çabanın desteklenmesi de bizim çıkarlarımız dahilindedir." 22.2.1966, AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

[14] Bkz. AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

[15] Bkz. AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

[16] Bkz. AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

[17] Bkz. AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

Onay yazısının bir yerinde Dışışleri bürokratlarının şu sözleri gayet çarpıcıdır:

“Bir reddediş Alman-Endonezya ilişkilerinin zorlanmasına neden olabilir ve pratikte yıkıcı güçlerin yararına olur.”

[18] Bkz. AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

[19] Bkz. AA PA: B 57 REF. 405/IIIA4 122

[20] Bkz. AA PA: B 37 REF. IB5 171 B

[21] Bkz. Gespräch des Bundeskanzlers Erhard mit Präsident Johnson in Washington, 27. September 1966, [Federal Şansölye Erhard ile Başkan Johnson’un 27 Eylül 1966’da Washingtondaki görüşmeleri] in: *Akten zur Auswärtigen Politik der Bundesrepublik Deutschland*, hg. im Auftrag des Auswärtigen Amtes vom Institut für Zeitgeschichte, München 1997, Dok. 302, S. 301 f.’in içinde.

[22] Bkz. AA PA: B 37 REF. IB5 176, 2 Mart 1965 tarihli büyükelçi Werz’in Federal Savunma Bakanlığı’na yazdığı, 3 Endonezyalı generalin seyahat masraflarının üstlenilmesine dair telgraf.

[23] Bkz. AA PA: B 130 VS-REG 2586 A, 21 Nisan 1966’da Cakarta’daki Federal Alman Büyükelçiliği, Bonn’daki Dışışleri Bakanlığı’na yolladığı telgrafda, Endonezya Dışışleri Bakanı Adam Malik’in oğluna burs verilmesini talep ediyor. Ve 2 sayfalık telgrafın bir yerinde aynen şöyle söyleniyor: “...1965’de Malik’in, şahsen bizim çıkarlarımızı kabinede en zor pozisyonda savunurken, 1965’de Malik’e oğlu için verdiğimiz burs sözünü, şimdi hükümet içerisinde eriştiği kilit pozisyondan ötürü haydi haydi yerine getirmek zorundayız.”

[24] Bkz. Bkz. AA PA: B 130 VS-REG 2586 A, 10 Ekim 1967’de Federal İçişleri Bakanlığı’nın, Savunma Bakanlığı’na, Dışışleri Bakanlığı’na ve Başbakanlığa yolladığı, “Endonezya İstihbaratı’nın Federal Almanya’da hayata geçirmek istediği faaliyet” başlıklı mektubu.

[25] Bkz. AA PA: B 37 REF. IB5 170

[26] Bkz. AA PA: B 37 REF. IB5 170

[27] Bkz. AA PA: B 37 REF. IB5 170, Ayrıca Büyükelçi Werz'in raporunda devamla "ABD Büyük Elçiliği'ne göre Java'da öldürülenlerin sayısı 100.000'i bulmaktadır...Ansor (Müslüman Gençlik Örgütü Lideri) bir konuşma esnasında Doğu Java'daki sayıyı, 70.000 olarak telafuz etmiştir...Güvenilir kaynakların verdiği bilgiye göre Kuzey Sumatra'da sadece komünistlerden oluşan ölü sayısı 2000'dir... Yerel bir Bali gazetesine göre Negara'da öldürülen insan sayısı 1506'dır...Cakarta'da tutsak edilen komünistlerden 2000'i öldürülmüştür..." şeklinde bilgileri de bulmak mümkündür.

[28] Bkz. AA PA: B 37 REF. IB5 172, (abç)

[29] Bkz, *Endonezya Halkının Faşizme Karşı Mücadele Tecrübesi*, Aydınlık Yayınları, İstanbul, 1975, s. 23

[30] Age, s. 23-24.

[31] Age, s. 30-31. (Vurgular orijinalde böyle)

[32] 11 Ekim 1965'te (Nr. 1214/65-), Cakarta'daki Federal Alman Büyükelçiliği'nin Bonn'daki Dışişleri Bakanlığı'na yolladığı raporun ekinde, "8 Ekim 1965'te Cakarta'da dağıtılan 'Müslüman Bildiri'" notunu taşıya bir bildiri bulunmaktadır. İngilizce kaleme alınmış bildiriden bir kaç çarpıcı cümleyi buraya alıyorum:

"PKI BUDUR

PKI: Karşı devrimci 30 Eylül Hareketi'nin başıdır.

PKI: Karşı devrimci partidir

PKI: Kızıl Çin'in ve CIA'nin ajanıdır.

PKI: Anti-Din ve Anti-Allah'dır." (Bkz. PA AA 87-88/99)

Endonezya tecrübesinden dört sene sonra 1969'da, Türkiye'de yükselen devrimci dalgaya karşı kimi büyük şehirlerde – daha sonra kendilerinden bir hayli söz ettirecek- "Komünizmle Mücadele Derneği"nin şubelerini ya Fettullah Gülen gibi Siyasal İslamcılar kuracak ya da Mehmet Şevki Eygi gibi Siyasal İslamcılar, "Kanlı Pazar" denilen provakasyonları örgütleyecekler ve hatta zevkle, "Endonezya'daki balıklar, komünist etine doydu" diye yazacaktır.

[33] Bkz. Tan Malaka, *Yaşam Felsefesi*, Çev: Hakan Şahin, Pales Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 116.

[34] Age. s, 117-118. (abç)

[35] Dünyanın farklı yerlerinde olduğu gibi Türkiye’de de devrimcileri, komünistleri, siyasal İslamcılarla kaynaştırmaya, onları ortak bir cephede buluşturmaya çalışanlar olmuştur. Bunların en bilineni Dr. Hikmet Kıvılcımlı’dır. (Kıvılcımlı’nın Menemen’deki dini ayaklamayı kutsamasına, 1950’lerde Vatan Partisi’ni kurduktan sonra, yaptığı dini ağırlıklı propagandaya ve tüm bunların günümüzde, “ezilenlerinde bir tanrısı olması gerektiğini” söyleyen *Birikim* gibi dergilerce nasıl köpürtüldüğüne, Emrah Cilasun, *Yeni Paradigma’nın Eşiğinde Bediüzzaman Efsanesi ve Said Nursi Gerçeği*’nde, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2018’de etraflıca değindim ve eleştirdim.) Fakat kimi kendisini “sol” diye adlandıranlardaki siyasal İslam “aşkı” ve kitleleri mutlaka din üzerinden sola “kazanma” fikri sadece Kıvılcı ile sınırlı kalmamıştır. Geçmişte PKI’nın yaptığı hataları bugün erdem sayanlar, tabii ki İŞİD’ı ve hatta Taliban’ı antiemperyalist saymakta bir sakınca görmemektedirler. İşte o cenahtan bir kalem, oldukça az miktarda literatürün bulunduğu Endonezya’daki soykırıma dair kaleme aldığı bir eserde, öve öve şu cümleleri kurabilmektedir:

“Endonezya Komünistleri Marksist ve Müslüman kimliğini bağdaştıran bir geleneğin mirasçısı idiler. Başından beri Avrupa Komünizminin geleneksel din karşıtlığından uzak durmuşlardı. Bazıları ateist olarak bilinse de PKI üyelerinin çoğu Müslümandı ve içinde yaşadıkları toplulukların namazdan oruca kadar dinsel faaliyetlerine farklı düzeylerde katılıyorlardı.

Özetle, toplum pratik-rütüel anlamda ne kadar Müslümanlsa komünistler de işte o kadar Müslümandı. Özellikle Açe gibi erkek dindarlığının yoğun olduğu yerlerde, bir komünist ile *Darıl İslam* üyesi bir dindarı dinsel pratik devamlılık açısından **ayırıt etmek imkansızdı.**” (Muhsin Altun, *Dindarca Öldürmek, Bir Milyon “Kızıl Müslüman” Nasıl Katledildi?*, Barış Kitap, Ankara, 2019, s. 103. Abç)

Yazarın övdüğü bu ayırıt edilmesi imkansız dinsel pratiğin “faydalarını”, (ki burada insanın aklına Bob Avakian’ın, “bana dinin zararlı olmadığını söylemeyin, verdiği zararlar muazzamdır” sözleri gelmektedir) en geç 1 Ekim 1965’den itibaren (hem genel olarak Endonezya çapında hem de) Açe özelinde görmüş olduk: “3000 Ölü” (Bakınız yukarıda aktardığım, Cakarta’daki alman elçisi Werz’in kaleme aldığı 14 Aralık 1965

tarihli rapor)

[36] Bob Avakian, *Aklı Özgürleştirmek Ve Dünyayı Kökten Değiştirmek İçin Tüm Tanrılardan Kurtulun*, El Yayınları, İstanbul, 2014, s. 122-124.

Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?

Önsöz

-ta ata aa ta ta ha ta tta ta

tarih

sınıfların

mücadelesidir

1921

kanunisani 28

karadeniz

burjuvazi

biz

on beş kasap çengelinde sallanan

on beş kesik baş

yoldaş

bunların sen

isimlerini aklında tutma

fakat

28 kanunisanıyı unutma!

“siyah gece

“beyaz kar

“rüzgâr

“rüzgâr.”

trabzondan bir motor açılıyor

sa-hil-de-ka-la-ba-lık!

motörü taşıyorlar

son perdeye başlıyorlar!

burjuva kemal'in omuzuna binmiş

kemal kumandanın kordonuna

kumandan kahyanın cebine inmiş

kahya adamlarının donuna

uluyorlar

hav... hav... hak... tü

yoldaş unutma bunu burjuvazi

ne zaman aldatça bizi

böyle haykırır:

– hav...hav...hak...tü

– gördün mü ikinci motörü?

– içinde kim var?

– arkalarından gidiyorlar.

– ikinci motör birinciye yetişti

– bordoları bitişti

– motörler sarsılıyor

– dalgalar sallıyor sallıyor dalgalar.

– hayır

iki motörde iki sınıf çarpışıyor

– biz onlar!

– biz silahsız onlar kamalı

– tırnaklarımız
– kavga son nefese kadar
– kavga
– dişlerimiz ellerini kemiriyor

kamanın ucu giriyor

– girdi...
– yoldaşlar, ey!

artık lüzum yok fazla söze:

bakın göz göze

– karadeniz

on beş kere açtı göğsünü,
on beş kere örtüldü.
onbeşlerin hepsi
bir komünist gibi öldü.

Nazım Hikmet

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katline dair hiçbir belge, hiçbir söz, hiçbir görsel Nazım Hikmet'in 1923'te Moskova'da kaleme aldığı bu dizelerdeki tasvir kadar etkileyici olamaz. Yıllar geçse de şair, dizelerini okuyan herkesi, iki sınıf, iki dünya görüşü arasında karar vermeye davet etmekte.

Yeni baskısını elinizde tuttuğunuz, ilk defa 2008'de yayımlanan *Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?* kitabının çalışmalarına 2004'te başlamıştım. Amacım bu kitapta –suya atılan taşın oluşturduğu halkalar misali- bir dizi sorunu tartışmaktı.

Dünyayı Fethetmek mi?

1848'de Marx ve Engels'in kaleme aldıkları *Manifesto* ile tohumu atılan komünizmin 150 küsur yıllık tarihinde

enternasyonalizm, başından beri her zaman komünizmin temel bir ilkesi olduğu halde maalesef, dünya komünist hareketinde kimi zaman, özünden koparılarak hatalı okunmuş ve pratiğe aksettirilmiştir. Bu kitabın teorik gıdasını aldığı, 1980'lerin başında yayınlanan *Dünyayı Fethetmek mi?* [1] adlı eserinde Bob Avakian, "Nihai ve genel anlamda, dünya arenası, tek bir ülkedeki devrim açısından bile, özellikle de bir dünya sömürü sistemi olan bu kapitalist emperyalizm çağında neden en belirleyici olandır ve bu anlayış, tek tek ülkelerde veya dünya ölçeğinde devrime yaklaşımın bir parçası haline nasıl getirilmelidir?" sorusu üzerinde durmakta ve günümüzde "enternasyonalizmin maddi temelinin daha ileri bir tahlilini yapmaktadır." Bu çığır açıcı eserinde, "komünist hareketin tarihindeki yanlış, eğilimlerin, özellikle de milliyetçiliğe -belli bir ülkedeki mücadeleyi, komünizmi hedefleyen tüm dünya devrim mücadelesinden ayırmaya ve hatta onun üstüne çıkarmaya-yönelik eğilimin kapsamlı bir eleştirisini yapan Avakian, hem Sovyetler Birliği'nde hem de Çin'de henüz bu ülkeler sosyalist iken, bu eğilimin kendisini nasıl gösterdiğini ve bu eğilimin daha geniş, bir şekilde komünist hareket üzerindeki etkisini incelemektedir ki buna, diğer ülkelerdeki devrimci mücadeleleri mevcut sosyalist ülkenin (ilk olarak Sovyetler Birliği ve daha sonra Çin'in) yedeg-i haline getirmeye yönelik girişimler de dahildir." [2]

Avakian'ın yukarıdaki tespitleri, *Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?* kitabının ilham kaynağı olmuştur. Komünistlerin geçmiş hatalarının nerelerden kaynaklandığına bakmak ve onları hem tekrar etmemek -bu hatalardan kopuşu hayata geçirmek- hem de bu hataları bugün bilinçlice kullananlara karşı gelmek için bu satırlar, benim açımdan adeta bir işaret fişegi gibidir. Zira yaptığım okumalar, Mustafa Suphi ve yoldaşlarını ölüme götüren en tayin edici sebebin, bir yanıyla onların esasen kopamadıkları milliyetçi ideoloji ve İkinci Enternasyonal'in Sosyal Demokrat'larından devralınan bir siyasi çizgi olduğunu, diğer bir yanıyla da dünyanın ilk sosyalist ülkesi olan Sovyet Rusya'nın devrimci

ideolojisi ile diplomasisinin birbirleriyle çelişkili, çatışmalı halinden kaynaklandığını gösteriyordu. Kitabın birinci bölümünde bunu bütün açıklığıyla tartıştım ve ispatladım.

Öte yandan Mustafa Suphi ve O'nun önderliğindeki TKP'ye dair yaptığım bütün eleştirilerime rağmen kitabın ikinci bölümünde, şairin "iki motörde iki sınıf çarpışıyor" diye tasvir ettiği yerde, pek tabii ki tartışmasız taraftarı olduğum Mustafa Suphi ve yoldaşlarının Kars'ta başlayıp Trabzon'da biten kanlı seyahatlerini gün gün yeniden kurguladım. Ankara'nın sevk ve idaresinde, yerel kumandanından valisine, İttihatçısından İslamcısına kadar kimlerin bu cinayete ortak olduklarını gösterdim.

Velhasıl, kitabın iki bölümünde de çelişkileri ve tarihsel olayları **komünist bilimin** zaviyesinden bakarak ele almaya ve yorumlamaya çalıştım. Evet, doğru okudunuz. Komünist bilimden bahsediyorum. Zira Avakian'ın da dediği gibi, *"Komünizm bir inanç, bir felsefe veya doğru/yanlış (yani öznel olan, bilimsel olmayan) bir ideoloji değildir, nihayetinde belli belirsiz, bilimsel bir yöntem ve yaklaşıma karşı olan bir şey değildir. Temel olarak ve esasen, insanın toplumsal gelişimini ve olası gidişatını analiz etmek ve sentezlemek için gerekli olan bilimsel bir yöntem ve yaklaşımdır."* [\[3\]](#)

Gerek burjuva toplumdaki eğitim sisteminde (ilk, orta, lise ve üniversite müfredatında) bir bilim olarak komünizme yer verilmediği, gerekse de "komünistlerin" komünizmi bir bilim olarak değil de, bir tür felsefe, siyaset olarak gördüğü bir dünyada komünizmin bir bilim olduğundan bahsedilmesi doğal olarak okuyucuya "tuhaf" gelecektir. O yüzden *Yenikomunizm.com*'un yazarlarından Rajko Tomas'ın şu saptamasını paylaşmak isterim:

"Bir bilim olarak komünizm... hakikatin yoğun bir ifadesidir. Bir bilim olarak komünizmin bir araştırma nesnesi vardır. Bu araştırmada izlediği belirli bir yöntemi vardır ve bu sayede

hareket halindeki maddeyi olduğu şekliyle açığa çıkartır ve bunu dönüştürme sürecine aktarır. Bütün hipotezlerinin ve bilimsel teorinin çekirdek unsurlarının gözlem ve toplumsal tecrübeler ile test edilmesi süreci vardır. Tüm bilimlerde olduğu gibi komünizm biliminde de öznel yargılara ve genellemelere yer yoktur. Kanıta ve nesnel gerçekliğe dayalı devamlı olarak işleyen bir süreç vardır. Olguları analiz ederken kullandığı kavramlaştırmaları ve spesifik ifade biçimleri vardır. İç tutarlılığı yüksek, akla dayalı, mantıklı argümanlar ile bulguların ifade edilmesi süreci vardır. Komünizm bilimi, yanlışlanabilirlik kriterinden muaf, farklı türden bir bilim veya yarı bilim gibi bir şey değildir. Bununla birlikte, Comte'un pozitivizminin problemleri ve Karl Popper gibilerin bilim adına açık ideolojik saldırıları [4] ile itibarsızlaştırılan 'bilimin topluma uygulanması' kritik meselesi, esasen bir bilim olarak komünizmin en önemli özelliklerinden biridir." [5]

İbrahim Kaypakkaya'nın Bilimsel Cüreti

Elinizdeki çalışmanın bir başka ilham kaynağı da İbrahim Kaypakkaya'nın Türkiye'nin yakın tarihine dair yaptığı saptamalar olmuştur. Kaypakkaya -bugün artık Nasyonal Sosyalist bir harekete evrilmiş olan- "Şafak Revizyonizmi"ne karşı kaleme aldığı eserinde, evvela Mustafa Suphi ve onun önderliğindeki Türkiye Komünist Partisi'ne ısrarla sahip çıkar ve daha sonra da, "**TKP'nin doğru bir politikası yoktu. TKP, doğru bir çizgi izleyebilseydi, uzun süreli savaş içerisinde devrimin önderliği ele geçirilebilir, kararsız, tutarsız, korkak burjuvaziyi etkisiz hale getirebilir, halk ordusunu teşkil edebilir, işçi-köylü temel ittifakını ve bu temel ittifak üzerinde halkın birleşik cephesini gerçekleştirebilirdi**" diye yazar. [6]

Kaypakkaya bu son derece bilimsel, cesur ve berrak teorik tahlili elindeki son derece kısıtlı literatürle yapabilmişti.[7] Tabii ki bu tahlilin ardında bütün bir tarihsel tecrübesiyle Uluslararası Komünist Hareket'in -ve

özellikle de 60'ların sonu ve 70'lerin başında- içinden geçtiği yol ayrımı ve köklü kopuş yatmaktaydı.

1871'deki Paris Komünü'nden 1917 Ekim Devrimi'ne ve oradan 50'lilerin sonu 60'ların başına dek uzanan koca bir süreçte, Uluslararası Komünist Hareket hem teoride hem de pratikte muazzam başarılar ve eşsiz mesafeler katetmişti. Özetin özeti bunlar, Marx ve Engels'in proletarya diktatörlüğü vurgusu, Engels'in işçi aristokrasisinin doğuşunu işaret edişi; Lenin'in sınıf mücadelesinin proletarya diktatörlüğüne dek zorunlu sürdürülmesi görevinin altını çizmesi, işçi yığınlarına bilincin dışarıdan, bir öncü tarafından götürülmesi gerektiği, bunun asla işçi ile patron arasındaki dar ekonomik mücadele üzerinden değil, bilakis geniş bir kapitalist toplum eleştirisi üzerinden yapılması gerekliliği, başta işçi sınıfı olmak üzere ezilenlerin kendi burjuvalarının ulusal bayrağına sahip çıkmamaları çağrısı, Ekim Devrimi ile başlayan ve 30'ların ortasına dek sosyalizmin inşasıyla birlikte toplumun tüm alanlarında süren muazzam devrimci coşkuya sahip deneysel tecrübeleri; Stalin'in tek ülkede sosyalizmin neden, nasıl ve niçin sürdürülebilir olduğuna dair yürüttüğü teorik mücadeleler, dünya devriminin stratejik ittifakının bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halkları olduğu tespiti, Hitler faşizminin Kızıl Ordu tarafından kati yenilgiye uğratılması; 1960'dan itibaren Mao Zedung'un önderliğinde, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin başını çektiği modern revizyonizme karşı yürütülen münakaşanın teorik kazanımları gibi hakikaten eşsiz tecrübelerdi.

Ancak yine bu uzun süreçte, tali planda ilkin eğilim daha sonra bir çizgiye dönüşecek ve daha sonra da devrimin karşıtları (revizyonistler) tarafından bilinçlice alınıp kullanılacak türden hatalar da yapılmıştı. Mesela Marx ve Engels'in, proletaryanın ulusun en iyi temsilcileri olduğu; Lenin'in, Rus proletaryasının büyük ulusal gururundan bahsetmesi, sosyalizmin yegane garantörünün elektrifikasyon (sanayileşme) olduğu; Stalin'in sosyalizmde artık sömürücü

sınıfların kalmadığı ve kerte kerte komünizme geçildiği, proleterlerin artık elde ettikleri bir takım kazanımları (sendikal ve parlamenter haklar) sonucu anavatanlarını savunmaları gerektiği, sosyalist bir ülkenin çıkarlarıyla dünya devrimi arasında hiçbir çelişki olmadığı, toplumun devrimci transformasyonu yerine insanların değil makinelerin önem kazandığı, materyalizmin değil metafiziğin hakim hale geldiği, insanın düşünce yetisinin, bilimin ve hakikatin önüne “partizanlığın” çıkartıldığı hatalı eğilimler kar topu misali büyümüş ve 1956’da Sovyetler Birliği’nin başına çöreklenen modern revizyonistler ve onlarla aynı yolda yürümeye karar veren -içlerinde, (Şefk Hüsnü ile başlayıp o yıllarda Zeki Baştımar’ın başını çektiği) TKP’nin de bulunduğu- bir dizi komünist partisince Uluslararası Komünist Hareket’in küf tutmasına neden olmuştu. [\[8\]](#)

Mao Zedung’un önderliği altında Kızıl Çin’de 1966’da başlatılan Büyük Proleter Kültür Devrimi, -her ne kadar tali yanlarıyla bu hataların kiminden kopamasa da- Uluslararası Komünist Hareket’teki bu küflenmeden önemli ölçüde kopmayı başardı. [\[9\]](#) Her şeyden evvel sınıf mücadelesinin proletarya diktatörlüğü altında da devam ettirilmesinin zorunluluğu, buna mukabil komünist hareketin geçmişine eleştirel bakma cüreti, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yeni nesil komünistlerin öne çıkmasını teşvik etti. İşte İbrahim Kaypakkaya’nın Türkiye’nin yakın tarihine, Kemalizm’e ve Türkiye Komünist Hareketi’ne dair bahsettiğim bilimsel teorik cüreti ve berraklığı buradan geliyordu. [\[10\]](#)

Yeni Komünizm’den Suphi’ye Bakmak

Bugün, 21. yüzyılda Mao’nun, Kültür Devrimi’nin ve bir bütün olarak Kızıl Çin’in de -1976’da karşı devrimci bir darbe ile kapitalist yolcuların iktidara gelişlerine kadar- tali hatalarının içinde yer aldığı komünizmin 150 yıllık tecrübesi artık Bob Avakian’ın mimarlığında yeni bir senteze, YENİ KOMÜNİZM’e evrilmiştir. [\[11\]](#)

Yeni Komünizm'in temel ve en asli unsuru -ki bu bilimsel yöntem ve yaklaşımdır- bir bilim olarak komünizmin daha fazla geliştirilmesidir. Yeni Komünizm, 150 yıllık komünizmin esas olarak olumlu teorik ve pratik tecrübelerinin, tali planda ise Marksizm'e ters gelen anti bilimsel kritik çelişkilerinden köklü bir kopuşun ama aynı zamanda da teorik atılımların üzerinde yükselmektedir. Bu teorik atılımlardan bazıları şunlardır:

Yeni Komünizm akut olarak gündemine komünist saflardaki "Devrim ve Reform" çelişkisini koyar ve Marx'ın, *"Bu sosyalizm, devrimin sürekliliğini, tüm sınıf ayrılıklarının kaldırılmasına, bu sınıf ayrılıklarının dayandığı tüm üretim ilişkilerinin kaldırılmasına, bu üretim ilişkilerinin karşılığı olan tüm sosyal ilişkilerin kaldırılmasına, bu sosyal ilişkilerin sonucu olan tüm fikirlerin devrimcileşmesine zorunlu geçiş noktası olarak proletaryanın sınıf diktatörlüğünün ilanıdır"* [\[12\]](#) tarihi sözlerini yeniden hatırlatarak, komünistlerin ana hedefine dikkat çeker. Ancak bununla birlikte yeni komünizm, daha alt başlıklarında ise komünist saflarda *bilimsellik karşıtı revizyonizme* denk gelen bir dizi meseleyle cebelleşmeye başlar.

Mesela, objektif hakikati reddedip, siyasi hakikat yapmayı kabul etmez. Tüm hakikatlerin *canımızı acıtsa dahi* bizi komünizme götüreceğinin önemini vurgular. Komünist bilimin diğer bilimlerin yerini alamayacağını ama onları kucaklayacağını belirtir. İnsanlığın "kaçınılmaz olarak" ("yadsımanın yadsıması") komünizme gideceğini iddia eden, böylece komünist saflarda kendiliğindenciliğe ve metafiziğe cevaz veren anlayışın yanlışlığını reddeder, bilinçli müdahalenin rolüne dikkat çeker. Uluslararası Komünist Hareket'in saflarında hakim olan, "sermayenin genel kriz" teorisine karşı, Marx'ın "sermaye birikimi" ve "devrevi kriz" tahlillerini hatırlatır. Yeni komünizm, dünya çapındaki tüm çelişkilere rengini verenin "emek sermaye çelişkisi *olmadığını*" bilakis, tüm bu çelişkileri sürükleyen,

keskinleştiren esas faktörün, sermayenin kâr ve rekabetinden kaynaklanan *anarşik dinamiği* olduğunu bilimsel olarak ispat eder. Emperyalizmi bir dünya sistemi olarak anlamak yerine, onu sadece “yabancı istilacı” derekesine düşüren, komünist saflardaki *ezilen ulus milliyetçiliğinin* karşısında durur. Faşizmi, burjuva diktatörlüğünün bir biçimi olarak görmek yerine, burjuva demokrasisini komünizmle bir ve aynı tutup, *burjuva demokrasisini kutsayan* anlayışı temelden reddeder. Klasik anlamda, sendikalist ve kitle kuyrukçuluğu olarak bilinen *ekonomizme* ve onun farklı veçhelerine (mesela *silahlı ekonomizme*) karşı, Lenin’in ünlü *Ne Yapmalı*’sından ilham alarak fakat onun da ötesine geçerek, “Zenginleştirilmiş Ne Yapmacılık”ı önerir. Yeni komünizm, proleteryanın ideolojisini esas alır ama proleteryanın anadan doğma, zaten “komünist” olduğunu iddia eden ve onu *şeyleştiren* anlayışı reddeder. Proletarya diktatörlüğü altında sosyalist bir toplumun *resmi ideolojisi olmayacağıının* altını çizer. Yeni komünizmin adeta kalbi olan, proletarya diktatörlüğü altındaki sosyalist bir toplumda, “sağlam çekirdek temelinde alabildiğine esnekliği” esas alır, *muhalefeti teşvik etmeyi* ve *mayalanmayı* savunur. Enternasyonalizm ve dünya sahnesini esas almak yerine, sosyalist bir toplum da dahil olmak üzere komünistlerin saflarında var olan, “*benim ulusum*” anlayışını ve son tahlilde milliyetçilik nosyonunu reddeder.

Dürüst olmak gerekirse Yeni Komünizm, tarih alanında da (hele hele Uluslararası Komünist Hareket’in tarihinde) bakış açısı, yöntem ve yaklaşım bakımından çelişkilerin tamamen daha derinlikli, daha kapsamlı ele alınmasını sağlamaktadır. Şimdi bu çalışmaya geri dönüp baktığım zaman gayet içtenlikle, Mustafa Suphi’yi araştırma merakımı teşvik edenin bir yanıyla Kaypakkaya’nın 50 yıl evvel başlattığı bilimsel teorik cüret, diğer yanıyla ise Avakian’ın komünist hareketin tarihine dair bütünlüklü eleştirel bakış açısı, yöntem ve yaklaşımı olduğunu belirtmeliyim.

“İki motör... biz ve onlar”

Ne var ki, Mustafa Suphi üzerine yaptığım bu çalışmada, dikkat çekmeye çalıştığım hatalar ve o hatalardan ders almaya yönelik sahip olduğum coşkuyu okuyucu ile paylaşmamı hazmedeyenler de yok değildi.

2008’de *Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü* yayınlandıktan sonra, 2013’de Emel Akal’ın [\[13\]](#) ve bu önsözü yazarken de 2020’de Ahmet Kardam’ın [\[14\]](#) konuya dair yaptıkları çalışmalar yayımlandı. Akal’ın kitabını okudum ama Kardam’ın kitabı henüz daha elime geçmese de, yayınevinin sitesinde servis edilen önsözü okuma imkanım oldu.

Her iki yazarın da siyasi ve ideolojik kökleri, komünizmin eski senteziyle bile alakası olmayan, İsmail Bilen TKP’sine uzanır. Bunun içindir ki, her iki çalışmanın da daha ilk sayfalarında -önsözlerinde- bana ateş püskürmelerini normal karşılıyorum. [\[15\]](#) (Konuya meraklı okuyucunun bu çalışmayla birlikte **mutlaka** bahsi geçen yazarların da kitaplarını okumalarını öneririm. [\[16\]](#))

Akal ve Kardam’ın, Mustafa Suphi ve yoldaşlarını kâh yerel idarecilere, kâh savaş ağalarına, kâh İttihatçılara, kâh Stalin’e öldürtmekle kalmayıp, kendileri de öldürdükten sonra bir de bana saldırmalarına hiç şaşırıyorum.

Mübalağa mı ediyorum?

Bakınız. Sene 2004. Yer, İstanbul.

1921’deki cinayetin ortaklarından, İttihatçı geleneğin kötü kopyası “Talat Paşa Komitesi” bildirgesinin imzacılarından, Türk Tarih Kurumu Yayınları’nın yazarı Yavuz Aslan’ın, Emel Akal ile oturduğu bir sempozyum divanı düşünün. Katılımcıların arasına Ülkücülerle el ele vermesiyle meşhur, “Kızıl Elmacı” Mehmet Perinçek’le, Mustafa Suphi yazarlarından Ahmet Kardam’ı da ekleyin. İşin tuhafı, bu fecaatin Mustafa Suphi’lerin mirasçısı olduğunu iddia edenler tarafından organize edilmiş

olması ve böylece “sosyalistlik” yapıldığının sanılmasıdır. [\[17\]](#)

Bu nedir?

Bu, bir kez daha Mustafa Suphi’lerin katledilmesidir.

Yine mübalağa ettiğimi mi düşünüyorsunuz?

Öyleyse gelin, yukarıda bahsettiğim sempozyumun divanı Emel Akal’ın *İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri*’nin sayfalarında gezinelim.

Evvela şu gerçeği saptayalım. Yazarın en büyük sorunu, Şefik Hüsnü’den bu yana, TKP’nin çizgisine rengini veren Kemalizmin bir hayli etkisinde kalmış olmasıdır. Onca belge ve bulguya ulaşan tarihçimizin ikinci büyük sorunu ise bunları, materyalist bir zaviye ile okuyamaması ve karışık bir halde sunmasıdır. Haliyle Akal, son derece eklektik ve ikiye bir eden bir metod ve yaklaşımla kitabını örmektedir.

Mesela, “Ben Marksistim, Kemalist değilim ama Mustafa Kemal’e küfrederek kendini ilerici sananlardan hiç değilim” [\[18\]](#) diye garanti veren, Mustafa Suphi’lerin katlini **araştıran** “Marksist” Akal’ın, “Ermeni tehciri ve Teşkilat-ı Mahsusa operasyonlarına karışmamış temiz ismi, Mustafa Kemal’in liderleşmesinde önemli bir rol oynadığı gibi, siyasi gelişmelerde hızlı refleks gösteren kişilik yapısı kadar, pan-İslamist ve pan-Türkist politikalara yönelmemesi de etkili olmuştur” [\[19\]](#) tespitiyle “Paşa Hazretleri”ne **kefil** olması son derece manidardır. Oysa Mustafa Kemal, Akal’ın temas ettiği bütün bu hususların tarihsel aktarımı sonucu, oradan süzülüp, rafine bir devlet aklına dönüşmesinin en parlak örneğidir.

Bu kitapta okuyucu birazdan, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilişinde, “Ermeni tehcirinin” ayak **izlerini**, Teşkilat-ı Mahsusa operasyonlarının **tekrarını**, komünizme karşı pan-İslamist ve pan-Türkist propagandanın bizzat kendisini görecektir. O nedenle hiç lafı dolandırmadan burada açıkça

belirtmekte fayda var. Bu siyasi ve ideolojik hattıyla, bütün bir eklektizmiyle Akal, şairin dediği gibi, “öteki motör”dedir!

Hakikaten Akal kendi deyimiyle, “*mayınlı bir alanda yürüyüşe*” çıkmıştır. Bütün bir Mustafa Suphi ve TKP bahsini bir yanıyla (TKP’nin rüşeym halindeki milliyetçiliğini, ekonomizmini, legalizmini görmemeyi fırsat telakki edip) İttihatçı Dr. Fuat Sabit’in fraksiyonuna, Süleyman Sami’nin ajanlığına indirgeyen Akal, 460 sayfalık kitabında birkaç kez adı geçen Salih Zeki’nin kim olduğuna **zinhar değinmemektedir**. “Der-i Zor kasabı” bu mutasarrıfın TKP saflarında ne aradığını **konu bile etmemektedir**. Okuyucu, Salih Zeki ve onun gibilerinin kim olduklarını, TKP’nin rüşeym halindeki hatalarının bu tip insanları nasıl bünyesinde topladığının cevaplarını elinde tuttuğu bu kitapta bulacaktır.

Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?’nün birinci bölümünde Moskova’nın, Dünya Devrimi’nin ve sosyalist devletin haklı ve meşru çıkarlarından ötürü Ankara’yı desteklerken, bunu abartarak TKP üzerinde siyasi ideolojik bir empozeye dönüştürmesi eleştirilmektedir. Akal ise kitabında tam tersine **Moskova’yı, Ankara’ya yeteri kadar ödün vermediği için eleştirmektedir**. [20] Akal’a göre Bolşevikler, “eğer Ankara ile daha dikkatli ilgilenip, **maddi, manevi daha fazla yardım etseydiler**, kurulan dostluğun sonuçları farklı” olabilirmiş!

[21] Akal, Mustafa Suphi’lerin öldürülmesinde bir nevi bu “yanlışın” da rolü olduğunu korkakça ima edecek ve haliyle Mustafa Suphi ve yoldaşlarını “*Ankara yok etmeyi seçti*” ve “*Bolşevikler ‘Devrim İhraç’ edemezlerdi, ulusal burjuvaziyle uzlaşmayı seçtiler*” [22] diyecektir.

Anlaşılan Akal, sayı saymasını da bilmiyor. Bolşevikler, bugün artık gayet iyi bilindiği gibi Ankara’nın başlangıçta hayalini bile kuramayacağı ölçekte para, silah, mühimmat ve malzeme desteği vermesine rağmen Mustafa Suphi’ler katledildiler. Akal, Suphi’lerin katli için aklı sıra resmi tarihe (“Paşa

Hazretleri"ne) "sol"dan "meşru" gerekçe üretmekte ve bu kitapta eleştirilen Moskova'nın empoze edici yanlış çizgisini adeta "bükemediği bileği öptü" dercesine övmektedir. Burada akla tekrar "iki motör" metaforu gelmektedir...

Komünizmin "eski" sentezinin dahi yakınından geçmeyen, 1956'daki yol ayrımında tercihlerini modern revizyonist Kruşçof'dan yana yapanlar, 26 Aralık 1991'de, "kıızıl" burjuvazi ve onun sahte sosyalizmiyle birlikte yer ile yeksan oldular.

Fakat ne gam!

Bugün çoktan sosyal demokrasinin yanına yuvarlanmış olmalarını umursamaksızın, hem Uluslararası Komünist Hareket'in tarihinden -özel olarak da 60'ların ve 70'lerin devrimci komünistlerinden- öç almaya çalışıyorlar, hem de bu öç sayesinde burjuvaziden bir aferin elde etmeyi umuyorlar.

Mustafa Suphi ve yoldaşları katledileli tam 100 sene oldu.

Şimdi *Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Kim Öldürdü?*'nün yeni baskısı için kaleme aldığım bu önsözü, 1973'de, tıpkı Suphi'de olduğu gibi, aynı antikomünizm düşmanlığıyla, işkencede katledilen İbrahim Kaypakkaya'nın sözleriyle noktalamak istiyorum:

"Biz Mustafa Suphi yoldaşın ve onun önderliğindeki TKP'nin mirasçısıyız. Komünizm davasına, devrimci yürekten bağlı, ama revizyonist önderlik yüzünden inançları ve enerjileri yanlış yollara kanalize edilmiş işçi, köylü ve aydın kadroların, sübjektif olarak kafalarında ve yüreklerinde taşıdıkları 'devrim' ve 'komünizm' ateşinin sarsılmaz inancının mirasçılarıyız." [\[23\]](#)

[\[11\]](#) Bob Avakian, "Conquer the World? The International Proletariat Must and Will", *Revolution*, No. 50, 1981. Metnin Türkçe çevirisi için bkz.

<http://yenikomunizm.com/dunyayi-fethetmek/>

[2] RCP, USA tarafından bir manifesto, *Komünizm: Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı*, Chicago, 2009, s. 27. Metnin Türkçe çevirisi için bkz. <http://yenikomunizm.com/devrimci-komunist-parti-abdnin-manifestosu/>

[3] Bob Avakian, *Breakthroughs [Atılımlar] – Marx'ın Tarihsel Atılımı ve Yeni Komünizm ile Daha İleri Bir Atılım*. 2019. Bkz: http://demarcations-journal.org/issue05/Bob_Avakian-BREAKTHROUGHS-tr.pdf

[4] “Bu noktada Avusturyalı bilim felsefecisi Karl Raimund Popper’ın *Açık Toplum ve Düşmanları* başlıklı iki ciltlik çalışmasının son derece olumsuz etkisinin altının çizilmesi gerekiyor. Karl Popper bu çalışmasında düşünce tarihinde büyük sistemler geliştirmiş Platon, Hegel ve Marx gibi düşünce insanlarına karşı son derece zorlama argümanlarla ve Batı kapitalizminin burjuva çoğulculuk değerleri ile saldırır. Popper, Marksizmi tıpkı psikanaliz, astroloji gibi bir tür yalancı bilim, devamlı bahaneler üreten bir tür tarihsicilik olarak göstermeye çalışır. Karl Popper’ın temel argümanı Marksizm’in bir bilim olarak bilimin yanlışlanabilirlik kriterine uymadığı iddiasıdır. Bunun yanı sıra Karl Popper hiçbir şeyin kesin olarak kanıtlanamayacağını, dolayısıyla kendimizi eleştiriye direnen teorilerle tatmin etmek zorunda kaldığımızı iddia eder. Ayrı bir dosyanın konusu olmayı hak eden Popper’ın tezleri, Bob Avakian’ın, *Devrim Yapmak ve İnsanlığı Kurtarmak*, El Yayınları, İstanbul, 2019’un içinde detaylı olarak analiz edilmektedir.”

[5] Rajko Tomas, “Bilim Felsefesi ve Bir Bilim Olarak Komünizm Üzerine Bazı Notlar”, http://yenikomunizm.com/bilim-felsefesi-ve-bir-bilim-olarak-komunizm-uzerine-bazi-notlar/#_ftnref7

[6] İbrahim Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, Ocak Yayınları, İstanbul, 1979, s. 56-57. (abç)

[7] İbrahim Kaypakkaya’nın hayatını anlatan *Kırmızı Gül Buz İçinde* (El Yayınları, İstanbul, 2009) belgeselinin çekimleri sırasında, Ocak 1996’da Avustralya-Melbourne’de görüştüğüm Muzaffer Oruçoglu, Kaypakkaya’nın, Türkiye Komünist Partisi üzerine 1970-1972 arasında yaptığı okumalarda başvurduğu kısıtlı kaynakları şöyle sıralamıştı: (yayın tarihi sırasına göre) Şevket Süreyya Aydemir, *Suyu Arayan Adam*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1959; Ahmet Cevat Emre, *İki Neslin Tarihi*, Hilmi Kitabevi, İstanbul, 1960; Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam*, c. 1-3, Remzi Kitabevi, İstanbul,

1963-1965; Mete Tunçay, *Türkiye’de Sol Akımlar*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1967. Oruçoğlu’nun anlattıklarına bakılırsa Kaypakkaya, 12 Mart 1971 sonrası arandığı koşullarda dahi, TKP ile ilgili okumalarını sürdürdü. Faaliyet yürüttüğü Dersim’de, bir taraftar sayesinde Tunceli Halk Kütüphanesi’nden aldirttığı, Aclan Sayılğan’ın, *Türkiye’de Sol Hareketler (1871-1972)* (Hareket Yayınları, İstanbul, 1972) kitabını okuma fırsatı buldu. Kitabın geri verilme süresi gelip çatığında, fotokopi imkanının olmadığı o koşullarda, araştırması için gerekli olan Şefik Hüsnü döneminin TKP Programı’nı kitabın içinden jiletle kesip almıştı. Böylesi zor şartlar altında yaptığı tüm bu okumaların sonrasında, *Seçme Yazılar*’ından sadece bir kısmını bildiğimiz TKP’ye dair kimi tespitlerini İbrahim Kaypakkaya, aslında daha geniş ve kapsamlı bir şekilde yazmıştı. Sarı renkte bir matematik defterine yazdığı bu değerlendirme, onun başka yazılarıyla birlikte, ele geçmesin diye Dersim’deki köylüler tarafından gömülmüş ve maalesef daha sonra da bulunamamıştı.

[8] Raymond Lotta, “Bildiginizi Düşündüğünüz Şeyi Bilmiyorsunuz: Komünist Devrim ve Kurtuluşa Giden Gerçek Yol: Tarihi ve Geleceğimiz”, <http://yenikomunizm.com/raymond-lotta-ile-sosyalizm-uzerine-soru-cevap/>

[9] Bob Avakian, “Çin’de Kültür Devrimi... Sanat ve Kültür... Muhalefet ve Mayalanma... Ve Devrimi Komünizme Doğru İleri Taşıma”, <http://yenikomunizm.com/cinde-kultur-devrimi/>

[10] Bu konuyu detaylarıyla irdelediğim bir başka makale için bkz. “Giriş”, Emrah Cilasun, *Fırtınalı Yıllarda İbrahim Kaypakkaya-Bilinmeyen Yazılar*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2016’nın içinde.

[11] Bob Avakian, *Yeni Komünizm*, El Yayınları, İstanbul, 2016. Ayrıca Yeni Komünizm hakkında mevcut olan geniş bir Türkçe literatür için bkz. <http://yenikomunizm.com/kategori/bob-avakian-eserleri/>

[12] Karl Marx, Friedrich Engels, *Ausgewählte Werke II*, Dietz Verlag, Berlin, 1982, s. 104

[13] Emel Akal, *İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.

[14] Ahmet Kardam, Mustafa Suphi, *Karanlıktan Aydınliğa*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2020.

[15] Mesela Akal, age, s.14'de, "bu acılı dönemi anlatırken son derece kibirli bir üslup kullanan Emrah Cilasun'u da anmadan geçemeyeceğim" demiş; Kardam ise, "Mustafa Suphi hakkındaki yorumlarda, onları gün ışığına çıkartanlar tarafından bile dikkatlice okunup incelenmeyen bu belgelerden yapılan bağlantılarından kopartılmış alıntılar yazarın peşin yargılarının kanıtları olarak kullanılmaya çalışılıyordu" diye yazmış ve dipnotta, "Bunun tipik örneklerinden biri için bkz. Cilasun, 2008" diyerek beni "peşin yargılı" olmakla suçlamış.

[16] Görüşlerine katılmasam dahi, Mustafa Suphi ve TKP hakkında ciddi araştırma yapanları tenzih ederek, okuyucuyu maalesef, çalakalem konu hakkında yazılan kitapların varlığından da haberdar etmem, uyarmam gerekiyor. Mesela bunlara örnek olabilecek çalışma, "Ordu Göreve" pankartıyla ünlenen *Türk Solu* adlı derginin de yazarlarından olan Turhan Feyizoğlu'nun, *Mustafa Suphi, Türk Ocağı'ndan Türkiye Komünist Partisi'ne* (Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2007) kitabıdır. Kapağına el çizimi, Suphi'nin bir portresinin, orak-çekiçle birlikte ilişitirildiği 262 sayfalık kitabın, dört sayfa tutan "sunuş ve önsöz"ünde Feyizoğlu, tek kelime bile Suphi'den bahsetmemektedir. 23 sayfa tutan "kaynaklar"ın 252-259. sayfalarını kendi yazılarına ayıran Feyizoğlu, bunların arasında akıllara durgunluk verecek "kaynaklar" göstermektedir. Fikir vermesi için sadece birkaç başlığı aktarmakla yetineceğim: "FEYİZOĞLU, Turhan: 14 Şubat Sevgililer Günü, Genç Sosyal Demokrat, Mart 1993, Sayı: 9", "FEYİZOĞLU, Turhan: Aşk ve Cinsellik Üzerine Çeşitlemeler/Sanatçılar-Yazarlar ve Cinsel Yaşamları, Berfin-Bahar, Ekim 2000, Sayı: 32" (age. s. 255), "FEYİZOĞLU, Turhan: Bir Marilyn Monroe Vardı/36 Yılın Kısa Hikayesi, Berfin-Bahar, Haziran 2004, Sayı: 76" (age. s. 257), "FEYİZOĞLU, Turhan: En Güzel Latin Sanatçısı Jennifer Lopez, Berfin-Bahar, Temmuz 2004, Sayı: 77" (agy.), "FEYİZOĞLU, Turhan: Her Erkeğe Sahip Olmak İsteyen Kadın Jayne Mansfield, Berfin-Bahar, Ekim 2004, Sayı: 80" (agy.), "FEYİZOĞLU, Turhan: Kızım Bana Anne Demiyor Diye Ağlayan Gönül Yazar, Berfin-Bahar, Ocak 2005, Sayı: 83" (agy.)

[17] Bkz. Sempozyum: *1920-21'ler Türkiye'si ve Mustafa Suphi'lerin Dönüşü*, Tüstav Yayınları, İstanbul, 2004.

Her ne kadar, 1960'lardan bu yana Türkiye'de Mustafa Suphi ve Sol'un tarihine ilişkin yaptığı bilimsel çalışmalarla, yukarıda adı geçen şahıslarla aynı kefeye konulmayacak olsa da aynı sempozyumda yer alan Prof. Dr. Mete Tunçay'ın, Fetullah Gülen'in inisiyatifindeki Abant Platformu'nun yıllarca eşbaşkanlığını yapmış olması, bilim (ve tartıştığımız Suphi) bağlamında son derece vahimdir.

[18] Emel Akal, *İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s. 21.

[19] Emel Akal, *Mustafa Kemal, İttihat Terakki ve Bolşevizm*, TÜSTAV, İstanbul, 2006, s. 351-352.

[20] age. s. 529-530

[21] age. s. 530

[22] age. s. 533

[23] İbrahim Kaypakkaya, age. s. 425-426

İhtiyacımız Olan İki Miadı Dolmuşlar Arasında Tercih Yapmak Değildir. İhtiyacımız Olan Gerçek Bir Devrimdir.

Kesif bir koku tüm ülkeyi baştan aşağı kaplamış durumda.

İnsana nefes aldirtmıyor.

Milyonlarca insan, eski ile yeni rejimin ideolojik mengenesinde sıkışmış vaziyette.

Bu cendereden çıkmak için insanlar bir umut ve kurtuluş yolu aramakta.

Adeta patlamaya hazır, sonuna kadar haklı ve meşru bir öfke toplumun tüm gözeneklerinde, tüm fay hatlarında birikmekte.

Bu enerji, bu öfke ne olacak?

Milyonlarca insanın toplumsal üretiminin şahsi gaspı üzerinde yükselen kapitalist-emperyalist dünyanın kanlı çarkları arasında kalıp, “mutlu, mesut” olacağını var sayarak heba mı olacak?

Yoksa?

Yoksa, toplumu keskin sınıflara bölen bu kapitalist üretim ilişkisinin neden olduğu tüm sınıfları, tüm toplumsal ilişkileri ve bunlara can veren tüm yanlış fikirleri ortadan kaldırmak, tüm dünyada insanlığın gerçek kurtuluşu yoluna seferber olmak için komünist bir devrim mi yapılacaktır?

Tacizden, tecavüzden, hatta katledilmekten sıtkı sıyrılmış kadınlar; aşağılanmak, horlanmak yetmezmiş gibi üstüne üstlük tezgahlarda, tarlalarda, inşaatlarda kölece sömürülen “göçmenler” ve yerli, çocuk ve yetişkin emekçiler.

Cinsel yönelimleri ve yaşam tarzlarından ötürü “cüz zamalı” muamelesine reva görülen LGBTQ bireyler.

Hakim din yerine, azınlık inançlarına mensup oldukları için “kılıç artığı” diye tehdit edilenler.

Türk olmadıkları için insan yerine dahi konmayan, başta Kürtler olmak üzere tüm milliyetler.

Doğaya ve hayvanlara yapılan zulmü kabul etmediği için “deli” yerine konan, dayakla, ölümle tehdit edilen aktivistler.

Toz pembe hayal kurmaları, gençliklerinin “delikanlılığı”, sosyal hayatın her alanında sorgulamaları ve yaratıcı olmaları teşvik edileceğine, aksine beynine ve bedenine zincir vurulan, mutaassıp, itaatkar, muhafazakar kalıplarla şekillendirilmek istenen milyonlarca çocuk ve genç.

Bırakın üretmelerini, sanatın, entelektüelliğin, bilimin temel

ihtiyacı olan düşünme ve tartışma eylemine dahi tahammül edilmeyen, sansürle, hapisle korkutulan toplumun göz bebeği konumundaki insanlar.

18 senesini dolduran AKP iktidarına artık zerrece tahammülü kalmamış daha niceleri...

Tüm bu kitlelerin tam karşısında ise AKP'nin arkasında kümelenen, onun 2002'den beri İslamcılık üzerinden siyasi zaptı altına almaya başladığı hatırı sayılır orandaki yoksullar ve orta sınıflar bulunmakta.

"Ben Tayyip'in... kılı olayım" diyenler...

"Ezan susmaz, bayrak inmez" diyenler...

"Bir 15 Temmuz'u daha yaşamamak için silahlanıyoruz" diyenler...

Komşularının listesini tutanlar...

Tüm bunlar halkı iki gerici kampa ayırıp bölmekte ve halkı karşı karşıya getirmektedir.

Ancak bunları sadece ve sadece Türkiye'nin bağrından sökün eden çelişkiler olarak görmek de son derece yanlıştır.

Zira Türkiye, parçası olduğu koca bir kapitalist-emperyalist metabolizmanın sadece bir parçasıdır. Ve bu, Türkiye'ye hasmış gibi görünen çelişkiler gücünü ve güçsüzlüğünü dünyayı talan ve sömürüyle ayakta tutmakta olan kapitalist-emperyalist metabolizmadan almaktadır.

Nasıl mı?

Gelin, *Yeni Komünizm*'in aktivistlerinden İshak Baran'ın bundan dört sene evvel, 15 Temmuz darbe teşebbüsünü irdedelediği **"Türkiye: Çelişkiler Patlama Noktasına Ulaştı"** başlıklı makalesine uzanalım. Ve uzun oluşu pahasına şu saptamayı birlikte okuyalım:

“AKP’nin İslamist siyasetin partisi olarak ortaya çıkması, ve partinin siyasi kurumlar ve toplum üzerindeki hükmünün pekiştirilmesi ve köklü tahkimatı, kapitalizmin-emperyalizmin temel dinamiği üzerinden gerçekleşmiştir –küreselleşmenin ‘modern’ kapitalist gelişmeyi ilerleten aman vermez güdüsü, ve bunun geleneksel değerler ve dinci ideolojinin yeniden güçlenmesinin kışkırtılmasına götüren gelişmelere yol açması, AKP’nin ‘dindarlık siyasetini beslemesi. Emperyalizm ile elele vererek palazlanmış olan AKP ‘serbest piyasa’ kapitalizmini savunmuş ve bununla gelişip boy atmıştı, ancak iktidarı ele geçirme güdüsü ile seferberlik, etrafında topladığı siyasi güçlerin ideolojik dirayet sahibi olmalarının sağlanması ve halkın bazı kesimlerine etkin tarzda hitap edebilmesi, bu bir ve aynı kapitalist gelişmenin temellerini alttan oymakta olduğu dini ideolojiye (İslam’a) ısrarla dayandırılmaktadır. Başka bir deyişle, mutaassıp ve gerici romantik savunması ve propagandası yapılan, geleneksel yaşam tarzının temellerini bilfiil alttan alta oyan, bizzat AKP ve onun temsil ettiği eski ve yeni kapitalist girişimcilerin geniş kesimlerinin, içinde daha büyük bir yer ve rol elde etmek için can attıkları kapitalist dünya düzeninin dinamiğinin ta kendisidir. “

“Bir zaman önce, Bob Avakian derin bir öngörüyle bu olguya dikkat çekmiş, ve kendisi bunu ‘kapitalizmin temel çelişkisinin özgün bir tezahürü’ –yani, dünya çapında giderek insanları birbirine daha sıkı bağlayan, yüksek seviyede toplumsallaşmış üretim ile şahsi (kapitalist) temellük arasındaki çelişkinin özgün bir tezahürü olarak- isabetli ve çarpıcı bir şekilde belirlemiş ve tahlil etmiştir. Zenginlik, ileri teknoloji, ve imtiyazlar, küçük bir azınlığın elinde bir tarafta yığılırken, yoksulluk, ümitsizlik, eğitimsizlik ve bilinmezlik diğer tarafta birikmektedir. Bugün Ortadoğu ve Kuzey Afrika’daki siyasi arazinin çarpıcı özelliği haline gelmiş olan şey, emperyalizmle cihatçı İslamcı köktencilik arasındaki yıkıcı cepheleşme ve ölümcül dinamik, Avakian’ın ‘iki miadını-doldurmuşlar’ tahlilinde derin bir biçimde kavranmaktadır. “

“Burada birbiriyle ihtilaf içinde olarak gördüğümüz, bir yanda cihat öteki yanda McDünya/McHaçlı Seferi, sömürgeleştirilmiş ve ezilmiş insanlığın tarihsel olarak miadını doldurmuş tabakaları ile öbür yanda emperyalist düzenin tarihsel olarak miadını doldurmuş hakim tabakalarıdır. Bu iki gerici kutup, bir yandan birbirleriyle çatışırken, bir yandan da birbirini pekiştirmektedir. Eğer bu ‘iki miadını doldurmuşlar’dan birinin tarafını tutarsanız, ikisini de güçlendirmiş olursunuz.” ¹

Bu sözler Türkiye açısından ne anlama gelmektedir?

Geniş halk kitlelerinin çıkarları açısından bakıldığında **ne İslamcı Tayyip Erdoğan’ın alternatifi “laik” Mustafa Kemal’dir, ne de “laik” Mustafa Kemal’in alternatifi İslamcı Tayyip Erdoğan’dır; ne AKP’nin (ve şimdiki ortağı MHP’nin) alternatifi CHP’dir, ne de CHP’nin alternatifi AKP’dir.**

Bugün AKP’nin İslamcı bataklığında boğulmamak için pek çok kişi Kemalizm’e sarılarak bir çıkış yolu bulacağını sanmaktadır. Kati surette kemikleşmiş Kemalist olmayan bu insanlarla tartışmak onları aydınlatmak bizim vazifemiz olmalıdır. Kendini ilerici, sosyalist olarak tanımlayan kesimlerin çeşitli değerler ve anlamlar atfederek tutunmaya çalıştıkları Kemalizm’in gerçekte ne olduğunu bilimsel açıdan ve tarihsel olgularla berrak bir şekilde bilmeleri, saplanıp kaldıkları bu ideoloji üzerine ciddi şekilde düşünmeleri gerekiyor.

Düşünün bir.

1921’in Ocak ayında, Türkiye Komünist Partisi’nin kurucusu ve önderi Mustafa Suphi ve yoldaşlarını, dönemin İslamcı önderleriyle el ele vererek, günlerce şehir şehir kovalayıp bir linç ortamında Karadeniz’in liman kenti Trabzon açıklarında hunharca boğduran Mustafa Kemal, bugün, nasıl gerçek bir kurtuluş yolunun aydınlatıcısı olabilir?

Bu katliamın ardından Londra'da Şubat 1921'de toplanacak olan konferansta İngiliz emperyalistlerinin teveccühünü almak için, "Türkiye'de komünizm yoktur. Bütün cihan bizi milliyetçi olarak bilir ve milletimizin bağımsızlığını, haklarını ve menfaatlarını müdafaa eden kimseler olarak öyleyiz de. Şayet enternasyonalizm demekle bütün milletlerin bağımsızlık ve hukukuna saygıyı kastediyorsanız, o zaman evet, biz enternasyonalisttiz de. Diğer taraftan biz dinimize de bağlıyız. **Milli ve dini ruha aykırı olan komünizmin bizde nasıl bir tatbikat sahası bulabileceğini de anlamam.** Böyle bir ihtimal ancak Türk milletine karşı girilen **bir suikastın** gerçekleşmesi halinde husule gelebilir" diyen de gene aynı Mustafa Kemal'dir.²

2002'den beri yüzlerce ilericiyi, devrimciyi ve komünisti öldüren, milli ve dini ruha sürekli vurgu yapan Tayyip Erdoğan'ın bu noktalarda Mustafa Kemal'den geri kalan yanı var mıdır?

1923'de İzmir İktisat Kongresi'nde, "yabancı sermayelere lazım gelen teminatı vermeye her zaman hazırız ve arzu edilir ki, yabancı sermayesi bizim emeğimize ve sabit servetimize katılsın ve bizim için ve onlar için faydalı neticeler versin" diyen Mustafa Kemal'le³, emperyalist sermaye ile her masaya oturduğunda ağzına "kazan kazan" demeyi pelesenk eden Tayyip Erdoğan'ın her ikisinin de bağlı oldukları ve Türkiye/Kürdistan coğrafyasında yerleşik hale getirmeye çalıştıkları üretim biçimi açısından ne farkı vardır?

1927'de Fransızların, Adana'daki demiryolu işletmelerinde greve giden işçileri kurşunlatan Mustafa Kemal ile "sayemizde grevler kalkmıştır" diyen Tayyip Erdoğan, açık halk düşmanı siyasetlerde buluşmuyorlar mı?

20'ler ila 30'lar arasında Kürt kitlelerini katleden, süren ve asimile etmeye çalışan Mustafa Kemal ile bugün Kürdistan'ı yerle bir eden Tayyip Erdoğan aynı Türk şovenizmini

köpürtmüyor mu?

Mesela Türkiye’de şu ana kadar yapılan bütün askeri darbeler Kemalizm bayrağı altında gerçekleşmiştir.

Halkın evlatları o bayrak altında kâh darağacında idam edilmiş, kâh işkenceye maruz kalmış, kâh İstiklal Marşı ya da “Türkiyem Türkiyem” nameleriyle taciz edilmiş, kâh kendilerine zorla Mustafa Kemal’in Nutuk’u okutulmuştur. Daha dün, Mustafa Kemal’in askeri Kenan Evren’in astığı Erdal Eren’e timsah gözyaşları döken Tayyip Erdoğan’ın cezaevleri, bugün binlerce Erdal Eren’le dolup taşmıyor mu? Yıllarca zindana mahkum edilen gencecik insanlar tıpkı 12 Eylül günlerinin baskı ve zorbalığına bugün de maruz kalmıyor mu?

Samimi olmak gerekirse tüm bunlar, bize bir hastalığın çaresinin bir başka hastalık olamayacağını göstermektedir.

Erdoğan’a karşı “Batılı değerlerin” simgesi olarak Kemalizm bayrağını, Kemalizm’e karşı da İslam’ın simgesi olarak Erdoğan’ın bayrağını sallamak dertlerin ve acıların çaresi olamaz. Her iki bayrak altında ne bugün büyük acılar içinde bulunan toplum ve daha genel olarak da insanlık kurtarılabilir, ne de sistematik olarak tahrip edilen doğa kurtarılabilir.

İhtiyacımız olan gerçek bir devrimdir. Zira, Baran’ın da dediği gibi:

“Görünümün altındaki gerçeğe nüfuz edip onu kavramak – bölgedeki ve şimdi Türkiye’deki çirkin ve tahrip edici gelişmelere yol açan derinde yatan çelişkilerin nasıl aynı zamanda köklü bir devrim için maddi temel teşkil ettiğini görebilmek – komünizm bilimini gerektirir. Bugün bunun anlamı, dünyayı kavramak ve değiştirmek için gereken daha bilimsel bir yaklaşım ve metoda ilişkin olarak Bob Avakian’ın gerçekleştirmiş olduğu çığır açıcı ilerlemeyi idrak etmek, anlamak demektir. Bunun çarpıcı örneklerinden biri şudur ki, bugünün dünyasında insanların

karşı karşıya olduğu belli başlı meselelerden biri olan iki miadını-doldurmuşlar dinamiğini doğru kavrayabilmenin bütünsellikli çerçevesini bir tek Bob Avakian'ın ortaya koymuş olduğu yeni sentez bize temin etmektedir. Buna karşılık, yeni sentez ile donanmış olmamak ve ustalıkla kullanma becerisine sahip olmayış, bunun yerine uzun zamandır komünist hareketin başına bela olan bilim dışı anlayış ve unsurlara sarılmak, insanların siyasi İslam'ın yükselişi gibi yeni gelişmeleri doğru kavrayamamasına (mesela, ya emperyalizmin entrikalarının doğrudan bir ürünü ve enstrümanı olarak görmeye ya da içinde desteklenebilecek 'anti-emperyalist' bir öge tespit etmeye) yol açmış ve iki miadını-doldurmuşlar arasındaki çelişki karşısında felç olmayı beraberinde getirmiştir."

Peki nedir bu doğru analiz ve yaklaşımı bizlere verecek olan komünizmin yeni sentezi?

"Avakian komünizmin yeni sentezi hakkında şu izahatı yapıyor, **'Esas itibariyle daha önceden elde mevcut olanlar üzerine inşa ederek, ama aynı zamanda daha önceki komünizm anlayışında onun esas olarak bilimsel olan niteliğine karşı giden, buna tezat karakterdeki bazı tali yanların çıkarıp atılması yoluyla, komünizm biliminin nitel olarak daha da geliştirilmiş olması işte bu yüzden önemlidir... Dolayısıyla komünizmin yeni sentezinin önemi, bilim olarak komünizmin, ve birçok sahada uygulanmasının, yeniden icat edilmişliği değil, komünizmin bu kilit alanlarda daha da geliştirilmiş olduğudur, ve bu da, sadece burada değil, bütün dünyada, bugün içinde yaşadığımız dehşet dünyasının ötesine erişme mücadelesini sürdürmek için insanlara nitel olarak yeni bir temel tedarik etmektedir.'**"

"Ortadoğu'daki ve dünyadaki duruma tahammül edemeyen herkesin acil olarak komünizmin bu yeni sentezi hakkında kendilerini bilgilendirmesi ve yeni sentezi kavrama cebelleşmesine girişmeleri ihmal edilmeyecek bir ihtiyaçtır. Türkiye'de ve başka yerlerde, yeni sentezde ustalaşmak ve onu kullanmak için mücadeleye girişecek çekirdek grupların, devrim için bir

hareket ve – bu hedef ve kavrayışla giderek artan sayıda insan mücadeleye seferber ederek – devrimci insanlar üretme görevini üstlenecek öncü bir güç yaratmaya kendini adayacak insanların – hızlı bir şekilde – ortaya çıkması gerekmektedir. “

“Bugün halkı ezen durumun içinde yatan devrim ihtimallerini ortaya çıkarabilmek, onlar üzerinden harekete geçebilmek ve devrim potansiyellerini yakalayabilmek bu şekilde mümkündür.”⁴

Referanslar:

1. <http://yenikomunizm.com/turkiye-celiskiler-patlama-noktasina-ulasti/>
2. Atatürk'ün Bütün Eserleri (ABE), c. 10, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2003, s. 60.
3. ABE, c. 15, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2005, s. 145
4. <http://yenikomunizm.com/turkiye-celiskiler-patlama-noktasina-ulasti/>

İbrahim Kaypakkaya'nın Anısına: Bilim, Kaypakkaya ve Yeni Komünizm

Editörün Notu: Aşağıdaki yazı Bob Avakian'ın mimarı olduğu yeni komünizmin destekçisi araştırmacı-yazar Emrah Cilasun tarafından yazılmıştır. Emrah Cilasun'u ayrıca Twitter hesabı üzerinden de takip edebilirsiniz: <https://twitter.com/EmrahCilasun>

Okurlarımızın dikkatine sunarız.

Yıllar evvel yazdığım bir kitabın [\[1\]](#) araştırma serüveni internet ortamında beni, Türkiye'nin önde gelen bir fizikçisiyle buluşturmuştu. Hakımda bir miktar araştırma yapmış olacak ki, fizikçi muhatabım, sorularıma verdiği uzunca cevabın ardından yazışmanın sonuna eklediği bir satırla beni hayrete düşürmüştü. Şöyle diyordu: *“ayrıca İbrahim Kaypakkaya'nın bir sınıf arkadaşı olarak onun hakkında yaptığın çalışmalar için teşekkürler... eline sağlık”*. Şaşa kalmıştım. Kaypakkaya ile ilgili 80'lerin ikinci yarısından itibaren hummalı araştırmalara dalmış, onun ilk yıllarına ait yazıları bir biyografi ile derlemiş [\[2\]](#), hatta onun hayatını ve mücadelesini anlatan ilk belgeseli yapmıştım. [\[3\]](#) Muzaffer Oruçoglu'nun değimiyle onun hakkında bilmediğim şey kalmamıştı. Ama İbrahim Kaypakkaya'nın, İstanbul Üniversitesi'nde fizik bölümünde de ders aldığını nedense umursamamıştım. Gerçi Kaypakkaya ilgili litaratürün yayımlanmasında destek olduğum ve yazılması için teşvik ettiğim Ali Taşyapan'ın eserinde onun, “Fizik ve Matematik” bölümünü (Taşyapan'ın tabiriyle *“kazık bir bölüm”*) seçtiğini biliyordum ama Taşyapan'ın şu gözlemlerini de tamamen görmezden gelmiştim:

“Fen derslerini kavrayışta İbrahim'de ezberci yaklaşım yoktu, sistem vardı. O, matematiksel formüllerin biçimsel ezberlenişleriyle enerji tüketmez, bu biçimselliğe yansıyan özdeki karmaşıklığı, belli bir sisteme bürünmüş dokuyu dimağına yerleştirtirdi. İbo bu işin verimli yöntemini tespit etmişti. Zaten her matematiksel konunun bir ya da bir kaç ana formülü vardır. Kişi bu ana formülleri kavarsa, bunlardan hareketle bir yığın yan formülün keşfine varır ve onları da zorlanmadan çözer. Ama bu pratik ve de verimli yolun temel koşulu, ana formülleri sistem olarak kavramaktan geçer. İşte İbrahim'de böyle bir fen mantığı vardı... İbrahim trigonometri dersindeki formüllerle satranç oyununu oynar gibi eğlenirdi. Matematik, geometri, bunların karmaşık basamakları olan

difransiyel, integral ve ihtimal hesapları İbo'nun sisteme bürünmüş fen mantığı karşısında çözüm armonisine dönüşürdü. Hele modern matematikte İbo'ya hayran olmamak elde değildi. Kıvrak mantığı, uzayın derinliklerinde sonsuza uzanan doğrular üzerinde sıralanan dizimler arasında gezinir, soyutun enginliklerinde darmadağın olmuş bu gizemli bilgiye özgü yanıtları çözümün parlak tablosuna serpiştirirdi." [\[4\]](#)

Gerek 80'lerin ikinci yarısında gerekse 90'ların sonunda Kaypakkaya hakkında araştırma yaparken –ortaokuldan terk olan-beni meşgul eden husus(lar) Kaypakkaya'nın yukarıda sıralanan özellikleri değildi. Bilakis ben onun siyasi ve ideolojik kopuşları üzerine yoğunlaştığımı sanıyordum. Oysa İbrahim Kaypakkaya'nın yaptığı ve yapamadığı siyasi ve ideolojik kopuşların bilimle ve hele hele komünist bilimle olan alakasını, önemini yıllar sonra Bob Avakian'ın mimarı olduğu Yeni Komünizm "üniversitesine yazılınca" anlayacaktım.

Özelikle Avakian'ın, gerçeğe mümkün olduğu kadar yaklaşma ülküsünün bir parçası olarak, başta bilim ve bilimsel metod olmak üzere siyasete, sanata ve hayatın her alanına dair entelektüellerle gerekli olan fikri münakaşa ihtiyacı ve mayalanma için yaptığı teşvikler, diğer takipçileri gibi beni de -mesela can dostum Prof. Dr. Yücel Sayman'la-yürütmekte olduğum tutkulu tartışmaların derinliklerine sürükledi. 1968'in fırtınalı yıllarında yer alan Sayman'ın geçenlerde kaleme aldığı bir makelesindeki şu sözleri son derece öğreticiydi:

"Bilimsel düşünce gerçeğin ne olduğunu sorgulayıp araştırabilmenin, gerçeklik kurgusunu gerçeğin suretinde oluşturabilmenin ve başarılı sonuca büyük olasılıkla ulaşabilmenin yolunu döşeyen en etkin zihinsel faaliyettir... Bilimsel düşündüğümü sanırdım, altmışlı yıllarımı tüketirken kendimi sorguladım. Ve hayıflandım! Yaşadığım yılları en azından doğa bilimlerine uzak durarak geçirmişim. Neredeyse her bilim alanında en temel bilgilerden yoksun kalmışım; bu bilgileri önemsememişim, öğrenmeye çaba göstermemişim,

öğrendiklerimle uğraş alanım arasında bağ kurabilmenin gerekliliğini kavrayamamışım; bilimin tüm alanlarındaki temel bilgilerden yoksun kalmış olsam da toplumsal alanda bilimsel düşünebileceğimi sanmışım. Altmışlı yaşlarımdan sonra tüm bilim alanlarında heyecanla ve coşkuyla bilgi edinmeye çabaladım, çabalamanın heyecanını kaybetmemeye çalıştım ve çalışıyorum, çünkü bu bilgi birikiminden yoksun kalarak bilimsel düşünebilmenin bir reçetesi bulunmuyor.” [5]

Evet, yetkin düzeyde bir entelektüel ve akademisyen olarak Sayman burada dobra dobra, gayet açık sözlü, kendisine dair bir özeleştiri vermektedir. Ama öte yandan Sayman’ın bu saptaması, komünist saflarda çok uzun bir süreden beri unutilan bilim ve bilimsel metod ve yaklaşımın eksikliğine dikkat çeken, Yeni Komünizm’in mimarı Bob Avakian’ın mütemadiyen bilim hakkında yaptığı can alıcı vurguyu hatırlatmaktadır:

“Bilim gerçekliği -yalnızca yüzeydeki fenomeni ve doğrudan görünür olanı değil, maddi gerçekliğin gerçek dünyasında daha geniş örüntüleri ve daha derin ilişkileri- şeylerin aslında olduklarını ve değişimlerini anlama çabasında olan kanıta dayalı bir süreçtir.” [6]

1967/68 ve 69 ders yıllarında fizik ve matematik öğrenimi görmekte olan İbrahim Kaypakkaya geri dönecek olursak, onun bu dallarda ezbercilik yerine, bu dalların mantığını anlama çabası ve buradan hareketle her bir dalın kendi iç bağlantılarına vakıf olduktan sonra, bunların dinamiğinde seyir etmesi aynı yıllarda onun, tanıştığı Marksist bilimde de köklü kopuşlar ve atılımlar yapmasına yardımcı olmuş mudur? Birazdan üzerinde duracağımız Kaypakkaya’nın kimi tezlerinin yakından incelenmesi açısından bu mesele üzerinde durulmaya değer bir husustur. Mesela Kaypakkaya’nın öğrendiği trigonometri, matematik, geometri, bunların karmaşık basamakları olan difransiyel, entegral ve ihtimal hesapları Marksizm açısından ne anlama gelmekteydi? Açıkcası bunları ben de bilmiyordum. Ta ki, Yeni Komünizm’in teorisyenleri İshak

Baran ve K.J.A'nın, *Ajith – Geçmişin Tortusunun Bir Portresi* adlı eserde Friedrich Engels'den yapılan, mesela, "Doğa diyalektiğin sınıandığı yerdir ve modern bilim de her geçen gün daha zengin ve daha çok malzemeyle bunu test edecek şekilde donanmıştır" veya "Aslında diyalektik doğanın, toplumun ve düşüncenin genel hareket ve gelişim kanunlarının biliminden başka bir şey değildir" gibi kimi atıflardan [\[7\]](#) ilham alıp, *Doğanın Diyalektiği* adlı eserin sayfalarında gezininceye kadar.

Orada Engels'den -Kaypakkaya'nın aldığı derslerin diyalektikle ne gibi bir alakası olduğuna dair- şunları okumak son derece zihin açııcıdır:

Matematiğe ilişkin: "Belirli bir büyüklüğü, örneğin bir iki terimliyi, sonsuz bir dizi yani belirli olmayan bir şey içerisinde çözmek sağduyuya saçma gözüktür. Ama sonsuz diziler ve iki terimli (**Binom**) teorem olmasaydı şimdi nerede bulunurduk?" [\[8\]](#)

Diferansiyele ilişkin: "Doğru ve eğri çizgilerin matematiği, böylece oldukça sona yaklaşınca, **eğriyi doğru olarak alan** (diferansiyel üçgen) ve **doğruyu eğri olarak gören** (sonsuz küçüklükte eğri olan birinci dereceden eğri çizgi) matematik sayesinde, yeni ve hemen hemen sonsuz bir alan açılıyor. Vah metafizik!" [\[9\]](#)

Trigonometriye ilişkin: "Sentetik geometri, bir üçgenin özelliklerini ele alıp bitirdikten ve artık söyleyecek yeni bir şeyi kalmadıktan sonra, çok basit ve tamamen diyalektik işlem yoluyla çok daha geniş bir ufuk açılıyor. Artık üçgen, kendisinde ve kendisi için değil, başka bir şekille, daire ile ele alınıyor... Trigonometrinin sentetik geometriden bu gelişimi, diyalektiğin güzel bir örneği, şeyleri kendi içlerinde yalıtılmaları yerine onların iç bağlantılarında kavranılması yoludur." [\[10\]](#)

Şimdi Kaypakkaya'nın insanı hayrete düşürecek, yaşıyla ters

orantılı, dar düşünce kalıplarına hapsolmayan bilimselliğinin köklerinin nerelere dayandığı daha iyi anlaşılabilir. Düz bir çizgi şeklinde ve mekanik olarak anlaşılmasın ama fen bilimlerinde edindiği derinlik ve ufuk, onu sadece daha derinden Marksizmle buluşturmakla kalmadı, aynı zamanda kendi kuşağı içerisinde, o yıllarda Marksizm'in ayrışım noktası ve en üst aşaması olan Mao Zedung Düşüncesi'ni (Maoizmi) parlak bir şekilde kavramasını, Türkiye'de Maoist ekolü kurmasını ve dünyada Maoizmin ender halefleri arasında sayılmasını da beraberinde getirdi.

Burada tekrar Engels'e dönelim ve onun yukarıda Trigonometriye değindiği yerde bahsettiği "iç bağlantıların kavranılması" sözlerinden hareketle Marx'ın, *"Bir kez iç bağlantı kavrandığında, mevcut koşulların daimi ve kalıcı gerekliliğine olan tüm teorik inanç, onun pratikte çökmesinden önce yıkılır"* sözlerini hatırlayalım. [\[111\]](#) İbrahim Kaypakkaya'nın teorik münakaşa içerisinde gerek hasımlarının gerekse de o sıralar yanında yer alanların içerisinde çıkamadıkları ana mesele burada düğümlenmektedir. Türkiye'nin tarihine, Kemalizm'e, Milli Mesele'ye, devrimin yoluna dair ve herşeyden önemlisi bilincin dışarıdan götürülmesine ilişkin Kaypakkaya'nın yaptığı analizler ve saptamalar onun, karşısında durduğu dünyanın *"iç bağlantılarını"* hem materyalistçe kavradığını hem de bunun için zorunlu olarak komünist hareketin tarihindeki kimi tali plandaki teorik ve pratik hatalardan kopması gerektiğini göstermektedir.

Mesela Kemalizm hakkında Kaypakkaya'nın yazdıkları sadece Türkiye'de bir ilk değildi. Bunun da ötesinde Kemalizm, Türk ulus-devlet inşasının ve şovenizminin eleştirisi, Lenin ve Stalin'in (Komintern'in) haklı ve meşru prestijlerine halel getirmeksizin, gene de onlara **karşı gelerek** yapılmak zorundaydı. Kaypakkaya'nın, diğerlerinin yanı sıra canına mal olan bu analizi sadece devletin hışmına uğramakla kalmadı, aynı zamanda Mihri Belli'den Hikmet Kıvılcımlı'ya ve onlardan Doğu Perinçek' kadar uzanan geniş bir revizyonist cenah

tarafından adeta topa tutuldu. Hem de Lenin'e dayanılarak! Nasıl mı?

Bu meselenin izahı için kısa bir ara vermek ve Uluslararası Komünist Hareket'in tarihine uzanmak, daha doğrusu Bob Avakian'ın inşa ettiği Yeni Komünizm'e baş vurmak zorundayız.

Marksizmin olmazsa olmaz prensiplerinin başında enternasyonalizm gelir. 1848'de yayımlanan Komünist Manifesto'da, "işçilerin vatanı yoktur" vurgusu ve eserin son sayfasında yer alan, *"proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyleri yoktur. Kazanacakları koca bir dünya vardır. Bütün ülkelerin işçileri, birleşiniz!"* sözleri [\[12\]](#), enternasyonalizmin kısa ama bir o kadar da derinlikli ifadesidir. Hakikaten Marx ve Engels, kuramlarının bu prensibine yaşamlarının sonuna kadar büyük oranda sadık kalmışlardır. Keza aynı eserlerinde Marx ve Engels, *"Fransız Devrimi, yerine burjuva mülkiyetini geçirmek için feodal mülkiyeti ortadan kaldırmıştır"* diyerek Fransız İhtilali'nin burjuva mahiyetini, bu programatik belgede bir kez daha dile getirmişlerdir. [\[13\]](#)

Ancak...

Yeni Komünizm'in adeta ilk kilometre taşı diye tanımlanabilecek, 1981'de yazdığı çığır açıcı, *Dünyayı Fethetmek? Enternasyonal Proletarya Buna Zorunlu ve Muktedir* [\[14\]](#) başlıklı yapıtında Bob Avakian, ilkin, 1871'de, Paris'te ortaya çıkan ve iki ay kadar yaşayan Komün hakkında Marx'ın kaleme aldığı ve Engels'in önsözünü yazdığı, *Fransa'da İç Savaş* adlı eserinde Marx'ın yaptığı değerlendirmelerdeki uzak görüşlülüğü aktarır. Ardından, Marx ve Engels'e yönelik olarak, *"fakat"* diye başlar ve *"diğer yanda, o günden bu güne edinilen tecrübeler ve bu tecrübelerin özetlenmesi açısından bakıldığında belli eksiklikleri de görmek mümkündür"* der. Avakian'a göre bu "eksiklikler"den biri, *"işçi sınıfının ulusun kurtarıcısı, ulusu yeniden yaratacak olan güç olarak"* görülmesidir. [\[15\]](#) Marx ve

Engels'in bu yaklaşımları, *"Cumhuriyetçilerle köklü bir kopuş yapmakta kendi zihinleri de berrak olmayan Komüncüler arasında da yaygın"*dır. Daha da önemlisi Komün, Avakian'a göre, *"hâlâ daha içinden çıktığı burjuva cumhuriyeti ve burjuva demokrasisinin kostümlerinin bir çoğunu giyerek tarih sahnesine çıkmıştır."*

Marksizmin bu masumane, bu küçük orandaki hatası, Birinci Cihan Harbi'nin arifesinde ve özellikle de ortasında, İkinci Enternasyonal'deki partilerin ezici çoğunluğu tarafından bayraklaştırıldı. Sosyal Demokrat partiler, açıktan, kendi burjuva devletlerinin yanında yeralmakta ve işçi sınıfını, ana vatanlarını savunmaya çağırmakta hiçbir beis görmediler. Marksistliklerini tartışma konusu dahi yapmayan İkinci Enternasyonal'in liderleri, biraz evvel bahsettiğimiz, Marx ve Engels'in o söz konusu hatalı eğilimlerini, çekmecelerinden çıkartıp, savundukları sosyal şovenist politikaları için kullandılar. Lenin, İkinci Enternasyonal'in liderlerine karşı yürüttüğü teorik münakaşaların tümünde, Marx ve Engels'den verilen örneklerin, esasında, hangi burjuvazinin zaferinin enternasyonal proletarya açısından daha zararlı olacağı şeklinde, vaktiyle Marx ve Engels tarafından yapılmış önermeler olduğunu, tüm bunların geçmişe, emperyalizm öncesi döneme ait olduğunu, 1914 için geçerli sayılamayacağını belirtti.

Ancak...

Öte yandan daha önce Marx ve Engels'de izlerine rastladığımız, proletaryanın, ulusun en iyi temsilcisi olduğu fikri, Lenin'in, 12 Aralık 1914'te, Rus proletaryasına hitaben kaleme aldığı, *Büyük Rusların Milli Gururu Üzerine* adlı makalede kendisini yansıtmaktaydı. [16] Lenin, bu makalesinde, oldukça etraflı bir biçimde, her ne kadar Rus proletaryasının niçin anavatanını savunmaması gerektiğini anlatmaya çalışmışsa da, proletaryanın ulusal bir gurura sahip olmaması gerektiğini belirteceğine, *"sınıf bilincine ermiş biz Büyük-Rus proleterleri milli gurur duygusunun yabancısı mıyız"* sorusunu

yöneltir ve kendisi, “*muhakkak ki hayır*” diye cevaplandırır. [\[17\]](#) Avakian’ın değimi ile bu, “*ikiyi bir etmeye*” çalışmaktır ve “*Lenin bu konuda gerçekten de Leninizm’in ruhuna ters düşmüştür.*” [\[18\]](#)

Peki tüm bunların Kaypakkaya ile ne alakası var?

Nasıl 1871’de Marx ve Engels’in, “*işçi sınıfının ulusun kurtarıcısı, ulusu yeniden yaratacak olan güç*” şeklindeki hatalı tanımlamaları kırküç sene sonra (1914’de) İkinci Enternasyonal’in revizyonistlerince kendi burjuva siyasetleri için payanda yapılmışsa; Lenin’in de 1914’de kaleme aldığı *Büyük Rusların Milli Gururu Üzerine* makalesi -1930’ların ortalarından itibaren ama özellikle de 2. Dünya Savaşı’yla birlikte, Stalin ’in bu hatayı daha köpürtmesiyle birlikte-Uluslararası Komünist Hareket’in boynunda asılı, Avakian’ın değimiyle “*değirmen taşına*” dönmüştür.

Mesela Nazım Hikmet, 1936’da (Lenin’in makalesinden yirmiiki sene sonra) yayımlanan *Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı*’na, “Zeyl-Milli Gurur” adlı çalışmasında, “acaba milliyetçilik mi yapıyorum?” şüphesine düşünce, daha sonra Kemalist “Kadro Hareketi”nin kurucuları arasında yer alacak olan ama o yıllarda TKP’nin önde gelen teorisyenlerinden sayılan Ahmed Cevat Emre tarafından, Lenin’in aslında bu pek de fazla bilinmeyen makalesi sayesinde “ikna” edilir. Ahmet Cevat, Lenin’in *Büyük Rusların Milli Gururu Üzerine* makalesini över ve Bedrettin’i yaratmış bir milletin proletaryasına mensup olmaktan nasıl da milli bir gurur duyduğunu, etraflıca anlatır. [\[19\]](#) Ahmet Cevat Emre’den otuzaltı sene sonra, Lenin’in bu “Leninizmin ruhuna ters düşen” makalesinin bir kez daha ortaya çıktığını görüyoruz. Bu sefer Doğu Perinçek tarafından, İbrahim Kaypakkaya’nın “Şafak Revizyonizmi”nin eleştirileri, özellikle de Kemalizm eleştirileri karşısında bocalayan Hasan Yalçın ve Gün Zileli’nin “ikna” edilmelerinde. [\[20\]](#)

Yüzlercesinden sadece bir tanesini seçip, yukarıda aktardığım

bu olumsuz örnek bize neyi göstermektedir?

Aralarındaki zamansal mesafeye rağmen Ahmet Cevat Emre'nin ve Doğu Perinçek'in, Lenin'in bu tali hatasını kendi yanlış çizgilerine payanda etmelerindeki iti güç, onların **antibilimsel revizyonist dinamikleriydi**. İşkence altında rejime boyun eğmemesinden ötürü; yıllardır nesilden nesile geniş devrimci kitleler tarafından "ser verip sır vermeyen yiğit" olarak anılan İbrahim Kaypakkaya'nın en önemli yanı ise, onun mütevazılığı, köylü gibi giyinmiş olması ve/veya "karizma"sı değildi. Kaypakkaya'nın en önemli özelliği, Marksizmi "gerçekliği bütünüyle ele alan bir bakış ve yöntem bilimi" olarak kavramaya açık olmasıydı. Zira bu, "çok uzun bir süredir dünya çapında komünistler tarafından unutulmuştu." [\[21\]](#) Kaypakkaya'ya bu özelliği veren tabii ki, sadece ve sadece fen bilimlerini derinden kavrama becerisi değildi.

Hatırlayalım. 1956'da Sovyetler Birliği'nde başlayan kapitalist restorasyon ve ardından Uluslararası Komünist Hareket'te 1963'de patlak veren revizyonist/kapitalist yol ile Marksizm ve sosyalist toplumda sebat etmek arasındaki polemikler, ama özellikle de Çin'de 1966'da başlayan Büyük Proleter Kültür Devrimi, İbrahim Kaypakkaya'ya muazzam bilimsel bir güç veriyor ve vizyon sunuyordu. Kültür Devrimi, komünizm bilimi açısından nitel bir sıçramayı temsil ediyordu. Zira bu devrim, ilk defa sosyalist bir devlette, komünist partisi içerisinde kümelenen **yeni burjuvaziye** karşı yapılmıştı. İster iktidarda olsun ister olmasın, dünyada bir dizi kendisine "komünist" diyen parti "gerçekliği bütünüyle ele alan bir bakış ve yöntem bilimi" olarak Marksizm'den kopmuş ve çürümüştü. "Hareketimiz Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin ürünüdür" diyen İbrahim Kaypakkaya'nın korkusuzluğu ve bilimsel cesareti, Kültür Devrimi'nin **teorik literatüründen** ve onun **pratik tecrübelerinden** ilham alıyordu. Onun bildiğimiz ve bilmediğimiz (kaybolup giden veya saklayanların korkudan yakması sonucu yitirdiğimiz) yazılarına can veren "mucizevi tılsım" başka yerde aranmamalıdır.

Yazının başında da belirttiğim gibi, 80'lerin ikinci yarısından 90'ların sonuna dek İbrahim Kaypakkaya'nın hayatını, teorik ve pratik mücadelesini tutkuyla araştırmış bir entellektüel olarak, şunu kesinlikle söyleyebilirim. Yukarıdaki örnekte de göstermeye çalıştığım gibi, Kaypakkaya'nın ölümsüz katkıları ve tali hataları bugün sadece, ***"Marksizm salt sınıf savaşımının ya da devrimin toparlanmış bir özeti değildir. Marx ve Engels salt sınıf savaşımını özetleyerek Marksizmi geliştirmediler. Marksizm geliştirilirken insan toplumunun birçok farklı alan ve boyuttaki çok daha geniş, daha kapsamlı deneyimleri kucaklandı"*** diyen Yeni Komünizm ve onun mimarı Bob Avakian sayesinde anlaşılabilir ve savunulabilir. [\[22\]](#) Şayet Yeni Komünizm'i bilmiyorsanız, savunmuyorsanız, İbrahim Kaypakkaya'ya karşı revizyonistlerin Marx'a, Lenin'e dayanarak yapacakları pespaye saldırıları göğüsleyemez, hatta geri püskürtemezsiniz.

Öte yandan Avakian'ın 2004'de söylediği şu sözler üzerine düşünmekte sonsuz fayda var: *"Mao otuz, Lenin'de seksen yıl önce öldü. Onların ötesine geçmezsek ne yapıyoruz?"* [\[23\]](#)

Hakikaten üzerine bir düşünün. İbrahim Kaypakkaya'yı yitireli 47 sene oldu. Ömrümüz ve gelecek kuşakların ömrü, her sene yapılan içi boş ve Kaypakkaya'nın fikirleriyle tezat "anma" seromonileriyle mi geçecek?

Şayet İbrahim Kaypakkaya'nın devrimci mirasının gerçek, materyalist, teorik bir garantörü olacaksa, yeni İbrahimlerin yeşermesi ve boy atması arzu ediliyorsa, tüm bunları bize sağlayacak olan yegane hazine Yeni Komünizm'dir.

Zira geçenlerde kaleme aldığım bir makalede vurguladığım gibi,

"Bu yeni komünizm, 150 yıllık komünizmin eas olarak olumlu teorik ve pratik tecrübelerinin tali planda Marksizm'e ters gelen anti bilimsel kritik çelişkilerinden köklü bir kopuşun ama aynı zamanda da teorik atılımların üzerinde

yükselmektedir.

Nedir bu teorik atılımlar? Mesela bazılarını sıralayacak olursak:

Yeni komünizm akut olarak gündemine komünist saflardaki 'Devrim ve Reform' çelişkisini (yoksa burada devasa bir duvar metaforunu mu kullansak) koyar ve yukarıda biraz evvel anlattığım '4 Bütünleri' [\[24\]](#) hedeflemeyen bir devrimin, son tahlilde 4 Bütünler'e teslim olma tehlikesine dikkat çeker.

Ancak bununla birlikte yeni komünizm, bu duvarın her bir tuğlasında (ya da bu çelişkinin daha alt başlıklarında) ise komünist saflarda bildiğimiz (yoksa bildiğimizi sandığımız mı?) *bilimsellik karşıtı revizyonizme* denk gelen bir dizi meseleyle cebelleşmeye başlar:

Mesela, objektif hakikatı reddedip, siyasi hakikat yapmayı kabul etmez. Tüm hakikatlerin '*canımızı acıtsa dahi*' bizi komünizme götüreceğinin önemini vurgular.

İnsanlığın kaçınılmaz olarak ('yadsımanın yadsıması') komünizme gideceğini iddia eden, böylece komünist saflarda kendiliğindenciliğe ve metafiziğe cevaz veren anlayışın yanlışlığını ve saçmalığını reddeder, bilinçli müdahalenin rolüne dikkat çeker ve ama gene de bunun garantisi olmadığını vurgular.

Uluslararası Komünist Hareket'in saflarındaki sermayenin 'genel kriz' teorisine karşı, Marx'ın 'sermaye birikimi' ve 'devrevi kriz' tahlillerini hatırlatır.

Yeni komünizm, dünya çapındaki tüm çelişkilere rengini verenin 'emek sermaye çelişkisi olmadığını' bilakis, tüm bu çelişkileri itekleyen esas faktörün, sermayenin kâr ve rekabetinden kaynaklanan *anarşik dinamik* olduğunu bilimsel olarak ispat eder.

Emperyalizmi bir dünya sistemi olarak anlamak yerine, onu

sadece ‘yabancı istilacı’ derekesine düşüren, komünist saflardaki *ezilen ulus milliyetçiliğinin* karşısında durur.

Faşizmi, burjuva diktatörlüğünün önemli nitel bir biçimi olarak görmemek dahil, öte yandan burjuva demokrasisini de komünizmle bir ve aynı tutup, *burjuva demokrasisini yücelten* anlayışı temelden reddeder.

Klasik anlamda, sendikalist ve kitle kuyrukçuluğu olarak bilinen *ekonomizme* ve onun farklı veçhelerine (mesela *silahlı ekonomizme*) karşı, Lenin’in ünlü *Ne Yapmalı*’sından ilham alarak fakat onun da ötesine geçerek, ‘*Zenginleştirilmiş Ne Yapmacılık*’ı önerir.

Yeni komünizm, proleteryanın ideolojisini esas alır ama proleteryanın anadan doğma zaten komünist olduğunu iddia eden ve onu *şeyleştiren* anlayışı reddeder.

Proletarya diktatörlüğü altında sosyalist bir toplumun *resmi ideolojisi olmayacağını* altını çizer.

Yeni komünizmin adeta kalbi olan, proletarya diktatörlüğü altındaki sosyalist bir toplumda, ‘sağlam çekirdek temelinde alabildiğine esnekliği’ esas alır, *muhalefeti teşvik etmeyi* ve *mayalanmayı* savunur.

Enternasyonalizm ve dünya sahnesini esas almak yerine, sosyalist bir toplum da dahil olmak üzere komünistlerin saflarında var olan, ‘*benim ulusum*’ anlayışını ve son tahlilde milliyetçilik nosyonunu yüceltmeyi mahkum eder.” [\[25\]](#)

Referanslar:

[\[1\]](#) Emrah Cilasun, *Yeni Paradigmanın Eşiğinde “Bediüzzaman” Efsanesi ve Said Nursi Gerçeği*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 2016.

[\[2\]](#) Emrah Cilasun, *Fırtınalı Yıllarda İbrahim Kaypakkaya – Bilinmeyen Yazılar-*, Belge Yayınları, İstanbul, 1994, 1997; Tekin Yayınevi, 2016.

[3] Belgesel Film: *Kırmızı Gül Buz İçinde*, Hamburg, 1998; Athen, 2006; El Yayınları, İstanbul, 2010.

[4] Ali Taşyapan, *Kaypakkaya İle Birlikte- Anı 2*, El Yayınları, İstanbul, 2009, s. 43

[5] Yücel Sayman, "Emojileşmek (2)", *Evrensel*, 19 Nisan 2020

[6] Bob Avalian, *Yeni Komünizm*, El Yayınları, İstanbul, 2018, s. 44.

[7] İshak Baran & K. J. A, *Ajith Geçmişin Tortusunun Bir Portresi*, El Yayınları, İstanbul, 2019, s. 30, dipnot 27.

[8] Friedrich Engels, *Doğanın Diyalektiği*, Sol Yayınları, Ankara, 1976, s. 312.

[9] Engels, age, s. 312-313.

[10] Engels, age. S. 313-314.

[11] 11 Temmuz 1868'de Marx'tan Ludwig Kugel Mann'a, Karl Marx-Friedrich Engels, *Ausgewählte Werke*, Band III, Dietz Verlag, Berlin, 1981, s. 522-523'ün içinde. Marx'ın bu tarihi alıntısı uluslararası Maoist harekette ilk defa Raymond Lotta, Frank Shannon tarafından, *Amerika Çöküşte, ABD'de ve Dünyada 1980'lerde Savaş ve Devrime Doğru Gelişmelerin Bir Analizi*, cilt 1, Banner Press, Chicago, 1984, s. 10'da yapılmış, 24 sene sonra ise çeşitli dillerde yayımlanan, *Komünizm: Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı, RCP, USA tarafından bir Manifesto*, s. 4'de popülerleştirilmiştir.

(<http://yenikomunizm.com/devrimci-komunist-parti-abdnin-manifestosu/>)

[12] Karl Marx ve Friedrich Engels, *Komünist Manifesto*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara, 1976, s. 67.

[13] Age, s. 49.

[14] (<http://yenikomunizm.com/dunyayi-fethetmek/>)

[15] Avakian, o dönemde, ulus ile enternasyonalizm arasındaki ayrışımın bugünkü kadar berrak yapılmadığını, bunun nedenlerinden birinin de emperyalizmin daha ortaya çıkmamış oluşuna bağlamakla birlikte, gene de o yıllarda (1871) Fransa'nın artık yavaş yavaş emperyalizme doğru evrildiğini, özellikle belirtme gereği duymaktadır. Avakian, Engels'in, 1891'de Almanya'nın Çar Rusyası'na karşı savunulmasını

önerdiğini hatırlatmakta ve bunun da aynı derecede yanlış bir yaklaşım olduğuna değinmektedir.

[16] Lenin, *Doğu'da Ulusal Kurtuluş Hareketleri*, Belge Yayınları, İstanbul, 1995, s. 116-122.

[17] Age. s. 118.

[18] Avakian, *Dünyayı Fethetmek?...*

[19] Nazım Hikmet, *Benerci Kendini Niçin Öldürdü?*, Adam Yayınları, İstanbul, 1987, s. 269-273.

Burada yeri gelmişken, günümüz Türkiye'sinde sol saflarda bir hayli revaçta olan "Özcülük" akımının ciddi bir eleştirisi için bakınız, Mehmet Seyhan, "Özcülük ve Zenginleştirilmiş Ne Yapmacılık Üzerine", (<http://yenikomunizm.com/ozculuk-ve-zenginlestirilmis-ne-yapmacilik-uzerine/>)

[20] 1992'de Gün Zileli ile Londra'da yaptığım görüşmenin notlarından.

[21] Bob Avakian, *Kültür, Sanat, Bilim ve Felsefe Üzerine*, Yordam Kitap, İstanbul 2008, s. 121.

[22] Age, s. 122.

[23] Age, s. 73.

[24] "Bu sosyalizm, devrimin sürekliliğini, tüm sınıf ayrılıklarının kaldırılmasına, bu sınıf ayrılıklarının dayandığı tüm üretim ilişkilerinin kaldırılmasına, bu üretim ilişkilerinin karşılığı olan tüm sosyal ilişkilerin kaldırılmasına, bu sosyal ilişkilerin sonucu olan tüm fikirlerin devrimcileşmesine zorunlu geçiş noktası olarak proletaryanın sınıf diktatörlüğünün ilanıdır." (Bkz, Karl Marx, Friedrich Engels, *Ausgewählte Werke II*, Dietz Verlag, Berlin, 1982, s. 104.)

[25] <http://yenikomunizm.com/yeni-komunizm-insana-can-verir/>